

รายงาน การวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

กับ

ความสามารถในการแก้ปัญหา

ผู้วิจัย

ดร. เพ็ญแข ประจันปัจจนึก
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร

รายงาน การวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

กับ

ความสามารถในการแก้ปัญหา

ผู้วิจัย

ดร. เพ็ญแข ประจวบจันทน์

มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

กับ

ความสามารถในการแก้ปัญหา

ผู้วิจัย

ดร. เพ็ญแข ประจวบจิติก

มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

2536

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนด้านการวิจัยจากมหาวิทยาลัย

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนในนามของ

“สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์”

โดยมี

ดร.เพ็ญแข ประจวบจักษ์

เป็นหัวหน้าโครงการฯ

และได้รับการจัดลำดับรายงานการวิจัย ฉบับที่ 46

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง "รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหา" ทำขึ้นเพื่อดูรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ใช้กับบุตรของตน และเพื่อดูความสัมพันธ์ของรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชน ซึ่งผลของการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้คงจะช่วยเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยต่อไป

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณ นิสิตปริญญาโทของหลายวิชาเอกที่มีส่วนช่วยอย่างสำคัญในการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยนี้ และใคร่ขอขอบคุณโรงเรียนที่เป็นหน่วยของการศึกษาทั้ง 3 แห่ง คือ โรงเรียนประถมและมัธยมสาธิต ประสานมิตร โรงเรียนราชวินิจ และโรงเรียนวิทิตาคุณ ที่อนุเคราะห์ให้ความร่วมมืออย่างดี รวมไปถึงนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนทั้ง 3 แห่งนี้ ที่ได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

ในท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยที่ไ้กรณณาจัดสรรเงินอุดหนุนการวิจัยให้แก่งานวิจัยชิ้นนี้ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สมัคร มงคลธัญญ์

(กร.เพ็ญแข ประจวบจันทน์)

มกราคม 2536

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทกัยย่อ	
Summary	
สารบัญ	
บัญชีการาง	
บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลังและปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่จะไ้รับจากการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
เนื้อหา หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยด้านความสามารถในการแก้ปัญหา	9
เนื้อหา หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู	16
เนื้อหา หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยด้านปัจจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหา	26
2 วิธีดำเนินการศึกษากันคว้า	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล	30
การวิเคราะห์ แปรผล ข้อมูล	32
3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34
ข้อมูลพื้นฐาน รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู ความสามารถในการแก้ปัญหา	34
การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย	38
4 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	42
สรุป	42
อภิปรายผล	43
ข้อเสนอแนะ	47

บรรณานุกรม

49

ภาคผนวก - แบบสอบถามเรื่องการอบรมเลี้ยงดูกับการแก้ปัญหา

54

บัญชีการาง

การาง	หน้า
1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง	35
2 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ	37
3 คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหา แยกตามเพศ และระดับชั้นเรียน	37
4 การอบรมเลี้ยงดูกับระดับความสามารถในการแก้ปัญหา	38
5 ระดับชั้นเรียนกับระดับความสามารถในการแก้ปัญหา	39
6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความสามารถในการ แก้ปัญหาคามระดับชั้นเรียน	39
7 ระดับรายไค้ของครอบครัวกับความสามารถในการแก้ปัญหา	40
8 อาชีพของบิดากับความสามารถในการแก้ปัญหา	40
9 อาชีพของมารคากับความสามารถในการแก้ปัญหา	41

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดาในเขตกรุงเทพมหานคร และระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนที่เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษารูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเด็กและเยาวชนจำนวน 550 คนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับประถมและมัธยมในโรงเรียน 3 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเรื่องระดับความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ส่วนที่สองเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ส่วนที่สามเป็นแบบวัดระดับความสามารถในการแก้ปัญหา

ผลของการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ว่า

1. บิดามารดาของกลุ่มตัวอย่างมีระดับสถานภาพเชิงเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับปานกลางและสูง มีอาชีพค้าขายและค้าขายเป็นส่วนมาก
2. บิดามารดาของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีรักและสนับสนุน และแบบใช้เหตุผล มีจำนวนน้อยที่ใช้วิธีเข้มงวดกวดขัน
3. เด็กและเยาวชนที่อยู่ในระดับชั้นเรียนที่สูงกว่า มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าที่อยู่ในชั้นเรียนที่ต่ำกว่า
4. ทัวแปรถ่วงระดับชั้นเรียนมีความสำคัญต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหาคือ ส่วนตัวแปรเชิงสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ สถานภาพเชิงเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เช่น อาชีพ และรายได้ของบิดามารดา ไม่มีความสำคัญต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหา
5. ไม่พบว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีส่วนสัมพันธ์กับระดับความสามารถในการแก้ปัญหาในงานวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้เนื่องจากบิดามารดาส่วนมาก ใช้การอบรมเลี้ยงดูรูปแบบเดียวกัน คือ แบบให้ความรัก และแบบใช้เหตุผล

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาในเขตกรุงเทพมหานคร และระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนที่เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษารูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเด็กและเยาวชนจำนวน 550 คน ที่กำลังเรียนอยู่ในระดับประถมและมัธยมในโรงเรียน 3 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเรื่องระดับความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นข้อความถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ส่วนที่สองเป็นข้อความถามเกี่ยวกับรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ส่วนที่สามเป็นแบบวัดระดับความสามารถในการแก้ปัญหา

ผลของการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ว่า

1. บิดามารดาของกลุ่มตัวอย่างมีระดับสถานภาพเชิงเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับปานกลางและสูง มีอาชีพค้าขายและค้าขายเป็นส่วนมาก
2. บิดามารดาของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีรักและสนับสนุน และแบบใช้เหตุผล มีจำนวนน้อยที่ใช้วิธีเข้มงวดกวดขัน
3. เด็กและเยาวชนที่อยู่ในระดับชั้นเรียนที่สูงกว่า มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าที่อยู่ในชั้นเรียนที่ต่ำกว่า
4. ตัวแปรด้านระดับชั้นเรียนมีความสำคัญต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหา ส่วนตัวแปรเชิงสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ สถานภาพเชิงเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เช่น อาชีพ และรายได้ของบิดามารดา ไม่มีความสำคัญต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหา
5. ไม่พบว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีส่วนสัมพันธ์กับระดับความสามารถในการแก้ปัญหาในงานวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้เนื่องจากบิดามารดาส่วนมาก ใช้การอบรมเลี้ยงดูรูปแบบเดียวกัน คือ แบบให้ความรัก และแบบใช้เหตุผล

Abstract

This research study contains 3 main purposes. The first one was to examine child-rearing patterns in which the parents in Bangkok have been using in rearing their children. The second one was to examine levels of problem-solving abilities of children and adolescents who were studying in school in Bangkok. The third one was to examine the effects of child-rearing patterns as well as other factors on levels of problem-solving abilities.

The subjects were 550 elementary and secondary school children in 3 schools in Bangkok area. The data were collected by using the questionnaire asking about personal data, patterns of child-rearing patterns and levels of problem-solving abilities.

Research results came out as follows:

1. The parents in this study contains average and high levels of Socio-economic statuses.
2. Most of the parents concentrated on rearing their children with love-affection as well as using reasoning rearing patterns for their children.
3. Children and youths in higher level classes gained more abilities in problem-solving.
4. Class level was the main indicator for problem-solving ability, whereby the family's socio-economic background was not the case.
5. Child-rearing pattern did not have the effect on problem-solving ability in this study. For the reason that most of the parents used love-affection and reasoning methods in rearing their children.

ภูมิหลังและปัญหา

การที่บุคคลจะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมที่ซับซ้อนนั้น ต้องอาศัยการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม การปรับตัวของบุคคลนั้นส่วนหนึ่งต้องอาศัยคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวของบุคคลที่มีมาแต่เดิม เช่น ระเบิดสติปัญญา ลักษณะนิสัยต่าง ๆ สุขภาพทางกาย และสุขภาพทางจิตเป็นต้น ซึ่งลักษณะเหล่านี้ก็เป็นลักษณะพื้นฐานที่มีอยู่ในตัวของบุคคล แต่อาจมีมากหรือน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละคน อีกส่วนหนึ่งนั้นต้องอาศัยการเรียนรู้ที่ได้มาจากการปลูกฝังอบรมถ่ายทอดจากคนอื่น จนทำให้เกิดทักษะหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และนำมาใช้ในการดำรงชีวิตของคนได้ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีความเชื่อว่า การปรับตัวของบุคคลต้องอาศัยการเรียนรู้ที่ได้รับมาจากคนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ที่ได้มากจากระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (socialization) ซึ่งบุคคลได้รับมาตั้งแต่ระยะเริ่มแรกของชีวิตไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ และได้รับต่อทอดไปจนถึงวัยปลายของชีวิต หน่วยทางสังคมที่สำคัญในการถ่ายทอดทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน หรือเป็นที่รู้จักในความหมายของสถาบันทางครอบครัว สถาบันทางการศึกษา และชุมชนนั้น มีอิทธิพลอย่างมากในการเสริมสร้างความพร้อมในการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมให้แก่บุคคล และถือว่าเป็นหน่วยทางสังคมที่เป็นฐานหลักในการเสริมสร้างความพร้อมในการปรับตัวให้แก่บุคคล

สถาบันทางการศึกษา (Education Institution) นับเป็นสถาบันหลักที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความพร้อมและความสามารถในการปรับตัวให้แก่บุคคล นับตั้งแต่การปลูกฝังและเสริมสร้างคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จำเป็นให้มีขึ้นในตัวบุคคลไปจนถึงการถ่ายทอดทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในชุมชนให้แก่บุคคล นอกเหนือจากนั้นแล้ว ในปัจจุบันนี้ สถาบันทางการศึกษาได้เน้นความสำคัญของความศึกษาตลอดชีพ (Lifelong Education) ซึ่งได้แก่ การจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวได้ในช่วงวัยต่าง ๆ ตามความจำเป็นของเขา

และเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นจึงนับได้ว่า ในปัจจุบัน การเล็งเห็น
ความสำคัญของการช่วยบุคคลให้ปรับตัวเข้าได้กับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วมี
มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยทางสังคมที่มีความสำคัญ เช่น สถาบันทางการศึกษา
เป็นต้น ทามแนวความคิดของการศึกษาตลอดชีวิตที่ได้กล่าวถึงข้างต้น การศึกษามีได้เป็นงาน
ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมบุคคลสู่สังคม โดยมีหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้และทักษะให้แก่
บุคคลในช่วงอายุใดอายุหนึ่ง แต่เป็นงานที่มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยบุคคลให้สามารถผ่านขั้นตอน
ต่าง ๆ ของชีวิตได้อย่างราบรื่น โดยการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้
บุคคลได้เรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่าง
รวดเร็วได้ (เพ็ญแข ประจักษ์จินิก 2533, หน้า 12) ซึ่งแนวคิดนี้ก็ได้สอดคล้องกับความรู้
ในค่านิยมของการของมนุษย์ในส่วนของ การเรียนรู้ที่ว่า ความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์
มิได้สิ้นสุดลงที่วัยใดวัยหนึ่ง แต่จะมีการต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต และความถี่ของการที่จะเรียน
รู้ในวัยหนึ่ง ๆ ของบุคคลจะไม่เหมือนกัน แต่บุคคลที่ความจำเป็นต้องเรียนรู้และแสวงหาความ
รู้ใหม่ ๆ มาเพิ่มเติมตลอดชีวิตของเขา (เพ็ญแข ประจักษ์จินิก 2533, หน้า 14) เพราะ
ฉะนั้น จากการศึกษาที่ได้ประสานเอาความรู้เกี่ยวกับตัวบุคคลและความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมเข้า
มาใช้ร่วมกันเป็นรูปแบบของการศึกษาตลอดชีพ เป็นผลให้สามารถช่วยบุคคลปรับตัวได้อย่าง
เหมาะสมในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
อย่างรวดเร็วเช่นสังคมปัจจุบัน และสามารถผ่านขั้นตอนในช่วงต่าง ๆ ของชีวิตได้อย่างราบรื่น

ในส่วนนี้จึงพอสรุปได้ว่า ในปัจจุบันการที่บุคคลจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม
ได้อย่างมีคุณภาพนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมพร้อมหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้าน
ที่เกี่ยวกับตนเอง ซึ่งได้แก่การฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถ ทั้งในด้านความรู้และทักษะต่าง ๆ
รวมไปถึงการมีบุคลิกภาพความคิด ความเชื่อที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่นั้น และสามารถ
ปรับตัวได้เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปด้วย การเตรียมพร้อมทั้งกล่าวนี้บุคคลอาจได้รับมาจาก
การฝึกอบรมที่ได้มาจากหน่วยที่มีหน้าที่ในการจัดการฝึกอบรมแก่บุคคล เช่น สถาบันทางการ
ศึกษาประเภทต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน รวมไปถึงการศึกษาความรู้ด้วยตน
เองจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ การเตรียมพร้อมของบุคคลในลักษณะข้างต้นยิ่งทวีความสำคัญมาก
ขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การปรับเปลี่ยนเพื่อ
ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปจึงมีความจำเป็นยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ในปัจจุบันจึงมีแนว
คิดของการจัดการศึกษาตลอดชีพ (Lifelong Education) ให้แก่บุคคล โดยมีการจัดการ

ศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในระยะยาวและระยะสั้น รวมไปถึงการจัดแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลค้นคว้าเองได้ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลสามารถหาความรู้ได้ในช่วงวัยต่าง ๆ จนตลอดชีวิต สามารถปรับตัวได้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ในการช่วยบุคคลให้สามารถปรับตัวเพื่อกำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้นั้น การให้การศึกษารูปแบบต่าง ๆ แค่นี้เพียงอย่างเดียวอาจไม่เป็นการเพียงพอหรืออาจกล่าวได้ว่า การจัดเตรียมบุคคลให้อยู่ได้ในสังคมโดยการทำให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้และทักษะใหม่ ๆ นั้น ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความจำเป็นที่ต้องส่งเสริมความสามารถบางอย่างรวมถึงการปลูกฝังความสามารถบางอย่างให้แก่บุคคลด้วย ความสามารถบางอย่างในตัวบุคคลที่กล่าวถึงนี้ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลและสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีการยอมรับประสบการณ์และการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นผู้มีมุ่งปัจจุบันและอนาคตมากกว่ามุ่งอดีต มีการวางแผนการทำงานทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ให้ความสำคัญแก่ความสามารถและทักษะของบุคคล มีการยอมรับความคึกคะนองที่ต่างจากตน มีความเชื่อในผลของความเพียรพยายาม มีการให้ความสำคัญแก่การศึกษาและการไปหาความรู้หรือข้อมูลใหม่ ๆ มีความเข้าใจในสาเหตุและผลของการกระทำ และมีความรู้สึกเชิงบวกต่อสภาพแวดล้อมรอบตนและบุคคลอื่น ซึ่งความสามารถดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะแห่งความทันสมัยของบุคคล (Modernity) ซึ่งมักพบในบุคคลในสังคมอุตสาหกรรมหรือสังคมพัฒนา (Inkeles & Smith, 1974) ลักษณะแห่งความทันสมัยนี้เชื่อว่าเป็นคุณสมบัติที่ควรปลูกฝังให้แก่ประชากรในประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ประชากรเหล่านี้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะแห่งความทันสมัยในตัวบุคคลนี้ นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีอื่น ๆ อีก เช่น การมีแรงจูงใจไปสัมฤทธิ์ คือการมีความเพียรพยายามที่จะไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ โดยไม่ทอดถอย (McClelland, 1965) และการมีความสามารถในการร่วมความรู้สึก (Psychic Empathy) คือการที่สามารถนำตนเองเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่นและมีความเข้าใจในสถานการณ์และบทบาทของผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง (Lerner, 1964) เป็นต้น คุณลักษณะแห่งความทันสมัยนี้ได้รับการศึกษาค้นคว้าในประเทศต่าง ๆ และเป็นที่ยอมรับว่า เป็นคุณลักษณะที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลและเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญต่อทั้งตัวบุคคลและสังคมด้วย ทั้งนี้เป็น

ความแนวคิดด้านความทันสมัยของบุคคล (Individual Modernity) ที่ว่า การพัฒนา
ไม่บังเกิดขึ้นหวงประชากรในสังคมยังขาดคุณลักษณะบางอย่างที่เอื้อต่อการพัฒนา และ
การพัฒนาของสังคมหนึ่ง ๆ จะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อประชากรส่วนมากเป็นผู้มีความ
ยอมที่จะรับการพัฒนา ซึ่งหมายถึง เป็นผู้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถและคุณสมบัติต่าง ๆ
เหมาะสม

เพราะฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า การจักเทรียมบุคคลโดยการจักให้มีการฝึกฝนอบรม
ให้มีความรู้และทักษะใหม่ ๆ นั้น ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้บุคคลสามารถดำรง
อยู่ในสังคมได้อย่างมีสมรรถภาพ มีความจำเป็นต้องส่งเสริมความสามารถบางอย่างใน
บุคคลให้สูงขึ้น รวมทั้งการปลูกฝังความสามารถบางอย่างให้แก่บุคคลด้วย ความสามารถ
บางอย่างในตัวบุคคลที่กล่าวถึงนี้ มีเช่น การมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลและ
สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีการยอมรับประสบการณ์ใหม่ ๆ และยอม
รับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นผู้มุ่งปัจจุบันและอนาคตมากกว่าอดีต มีการวางแผน
ทำงานทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ให้ความสำคัญแก่ความสามารถและทักษะของบุคคล มี
ยอมรับความคิดเห็นที่ต่างจากตน มีความเชื่อในผลของความเพียรพยายาม มีการให้ความ
สำคัญแก่การศึกษาและการไ้หาความรู้หรือข้อมูลใหม่ ๆ เป็นต้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เป็นส่วน
ของลักษณะแห่งความทันสมัยของบุคคล ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังให้เกิดมีขึ้นในตัว
บุคคลที่จะเป็นประชากรของประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาลักษณะแห่งความทันสมัยที่สำคัญคือ ความสามารถในการ
แก้ปัญหา (Problem-Solving Ability) ทั้งนี้เนื่องจาก คุณลักษณะอันนี้เป็นคุณสมบัติ
เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลที่มีคุณลักษณะอันนี้มากก็สามารถดำรงชีวิตอยู่
ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและสามารถปรับตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้อย่างดี อีก
ประการหนึ่ง ความสามารถในการแก้ปัญหายังเป็นคุณสมบัติที่นำไปสู่คุณสมบัติอื่น ๆ เช่น การ
มีความสำคัญแก่การศึกษาและการไ้หาข้อมูลใหม่ ๆ ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล
การตัดสินใจที่เหมาะสมเป็นต้น รวมไปถึงความเพียรพยายามและความเข้าใจในสาเหตุ
ผลของการกระทำ เป็นต้น ในประการสุดท้ายนั้น ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นคุณ
ลักษณะที่ได้รับการส่งเสริมในสังคมไทย และถือว่าเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่ควรมีอยู่ในประชากร
ถึงที่ในปัจจุบันประเทศไทยมีการ เน้นความสำคัญของกระบวนการ เรียน-การสอนเพื่อให้

คิดเป็นและแก้ปัญหาเป็น ก็จะเห็นได้จากหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาปี 2521 ซึ่งได้กำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่า มุ่งให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักแก้ปัญหาคือวิธีอย่างมีหลักการและเหตุผล (กระทรวงศึกษาธิการ 2520) นอกจากนี้แล้ว ในหลักสูตรการเรียน-การสอนผู้ใหญ่ที่อยู่นอกโรงเรียนก็มีการเน้นแนวคิดและการปฏิบัติเพื่อสอนให้เป็นคนคิดเป็น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2525) ซึ่งหมายถึงการเป็นบุคคลที่สามารถมองปัญหาได้อย่างถูกต้อง และสามารถลงไปสู่ขั้นตอนของการแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง คือ มีการเสาะหาข้อมูลทั้งทางบ้านตนเอง สภาพแวดล้อมและหลักการในการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา และในที่สุดมีการประเมินแนวทางแก้ปัญหาและเลือกเอาทางที่เหมาะสมที่สุดเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา เพราะฉะนั้น แนวการเรียนการสอนโดยให้ความสำคัญแก่ความสามารถในการแก้ปัญหาจึงนับได้ว่าเป็นวิธีการที่กำลังได้รับสนับสนุนอยู่อย่างมากในปัจจุบันทั้งด้านการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน จึงน่าจะเป็นการเหมาะสมที่จะได้ทำการศึกษาค้นคว้า โดยการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรไทย และหากได้มีการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ในกลุ่มประชากรไทยมากกลุ่มเท่าใด ก็จะมีข้อมูลพื้นฐานด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของคนไทยมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งตามสภาพการณ์ในปัจจุบันนี้ มีการศึกษาในเรื่องของการศึกษาในเรื่องนี้อยู่บ้าง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นคนในวัยต่าง ๆ เช่น เป็นเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งก็ได้พบว่าปัจจัยด้านสติปัญญา สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคมและระบบการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กในวัยนี้ นอกจากนี้แล้ว ยังมีการศึกษาที่ศึกษากับกลุ่มเยาวชนไทย ซึ่งก็ได้พบว่า ปัจจัยด้านสติปัญญา ระดับอายุ และสถานภาพเชิงเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและระบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีผลต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับในกลุ่มบุคคลในวัยผู้ใหญ่ นั้น มีการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนผู้ใหญ่ นอกระบบ โดยการเปรียบเทียบกับนักเรียนในระบบ ซึ่งก็พบว่า ในการหาวิธีการแก้ปัญหานักเรียนทั้งสองกลุ่มนั้น นักเรียนที่มีอายุมากกว่าจะใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลมากกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า และสภาพแวดล้อมทางครอบครัว เช่น ระดับการศึกษาของบิดามารดามีผลต่อความแตกต่างในด้านการหาวิธีการในการแก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับงานศึกษาค้นคว้าในเรื่องความสามารถในการแก้ปัญหานั้น นอกเหนือไปจากนั้น มักเป็นงานศึกษาเพื่อหาวิธีการสอนหรือหาแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา

อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่า การศึกษาในเรื่องความสามารถในการแก้ปัญหา
ในประเทศไทยยังมีจำนวนน้อย และยังไม่สามารถมองภาพได้อย่างกระจ่างชัดเห็นว่า
ความสามารถทางแก้ปัญหาของคนไทยเป็นอย่างไร และมีความแตกต่างกันอย่างไรในบุคคล
ที่มีวัย หรืออายุต่างกัน นอกจากนี้แล้ว มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาและเสริม
สร้างความสามารถทางการแก้ปัญหา ด้วยสาเหตุดังกล่าวนี้จึงมีความจำเป็นในการจัดโครงการ
ศึกษาค้นคว้าในเรื่องของความสามารถทางการแก้ปัญหาของกลุ่มประชากรไทย โดยใช้
กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรในวัยต่าง ๆ เพื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการ
แก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่างในวัยต่าง ๆ รวมไปถึงปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถทาง
การแก้ปัญหาคือ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็ก
และเยาวชนไทยในช่วงอายุของวัยเด็กไปจนถึงวัยรุ่นตอนปลาย คือช่วงอายุระหว่าง 7-18
หรือเป็นเด็กที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง
เพื่อศึกษาความแตกต่างของระดับความสามารถในการแก้ปัญหา รวมไปถึงพัฒนาการด้านความ
สามารถทางการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยด้วย นอกจากนี้แล้วยังมีวัตถุประสงค์ที่จะ
ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการแก้ปัญหา ได้แก่สภาพแวดล้อมทาง
ครอบครัว อาทิเช่น อาชีพของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัว รวมไปถึงรูปแบบของ
ครอบครัวเลี้ยงดูที่ได้รับจากครอบครัว เป็นต้น และยังต้องการศึกษาถึงปัจจัยทางด้านชีวภาพ
เช่น เพศ ระดับอายุ ระดับชั้นเรียน เป็นต้นว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับระดับความสามารถใน
การแก้ปัญหอย่างไรบ้าง

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยชิ้นนี้ ก็คือ จะได้อะไรพื้นฐานด้านความสามารถ
การแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้ในการทำวิจัย
เรื่องนี้ในชั้นต่อไป หรืออาจใช้เป็นข้อมูลในการจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถใน
การแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากงานวิจัยชิ้นนี้แล้ว ยังมี
ความต้องการงานวิจัยพื้นฐานในเรื่องความสามารถในการแก้ปัญหที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง
ๆ อีกมาก ตัวอย่างเช่น กลุ่มผู้ใหญ่ในวัยต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ใน
ข้อมูลที่ เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาของประชากรไทย และสามารถมอง

เห็นภาพคุณลักษณะในตัวของประชากรไทยทุกกลุ่มอายุ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 3 ประการดังต่อไปนี้คือ

1. ศึกษาพัฒนาการด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 7-18 ปี และเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหา
3. ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ซึ่งได้แก่ รัศมีรายได้และอาชีพของบิดามารดาและระดับชั้นเรียนของเด็ก

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหาให้ข้อมูลในด้านต่อไปนี้ คือ

1. พัฒนาการด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย ในช่วงอายุระหว่าง 7-18 ปี
2. รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ใช้อยู่ในครอบครัวไทย
3. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย
4. ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความความสามารถในการแก้ปัญหา

ข้อมูลข้างต้นนี้จะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการ คือ จะเป็นฐานสำหรับความเข้าใจในก้านพัฒนาการด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย ส่วนในเชิงปฏิบัตินั้น ข้อมูลที่ได้นี้จะเป็นฐานให้การหาวิธีการในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันนี้ในตัว of ประชากรไทยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาระดับความสามารถในการแก้ปัญหาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็น
เด็กและเยาวชนไทย อายุระหว่าง 7-18 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไปจนถึง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต
ประจำวัน ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและผู้อื่น วัดได้จากคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบความสามารถ
ทางการแก้ปัญหา ซึ่งมีทั้งหมด 20 ข้อ ผู้ที่ได้คะแนนสูงถือว่าเป็นผู้มีความสามารถทางการแก้
ปัญหาสูง ผู้ได้คะแนนน้อยถือว่าเป็นผู้มีความสามารถในการแก้ปัญหาค่ำ

รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการอบรมปลูกฝังที่ผู้ตอบได้รับจากครอบครัว วัด
ได้จากการตอบข้อความในแบบวัดรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดู
แบบรัก เอาใจใส่ ให้การสนับสนุน

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดู
แบบชี้แจงเหตุผลให้รางวัลและลงโทษอย่างสมเหตุสมผล และ
คงเส้นคงวา

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดู
แบบไม่เป็นกันเอง เห็นห่าง และมีการลงโทษ ถ้ากระทำผิด

ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง รายได้ประจำของครอบครัว วัดได้จากการตอบข้อ
คำถามในแบบวัดสอบถามข้อมูลส่วนตัวแบ่งเป็น

ระดับต่ำ น้อยกว่า 3,000 บาท

ระดับปานกลาง ระหว่าง 3,001 - 8,000 บาท

ระดับสูง 8,001 ขึ้นไป

ระดับอาชีพของบิกามารคา หมายถึงอาชีพที่บิกาและมารกากำลังทำอยู่ วั้ก็ไ้จากการตอบ
ข้อคำถามในการสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบ่งเป็น อาชีพก้านวิชาชีพ อาชีพก้านค้าขาย อาชีพ
ก้านแรงงานชั้นสูง อาชีพก้านแรงงานชั้นต่ำ และไม่มีอาชีพ

ระดับชั้นเรียน หมายถึงระดับชั้นทางการศึกษาที่ผู้ตอบกำลังเรียนอยู่ วั้ก็ไ้จากการตอบข้อ
คำถามในแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบ่งออกเป็นระดับ ประถม มัธยมต้น และมัธยมปลาย
ทั้งแค้ชั้นประถมปีที่ 2 ไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6

ในบ้นนี้ในต่อไปนี้จะไ้กล่าวถึงเนื้อหาสำคัญของงานวิจัยชั้นนี้ ไ้แก่ ความ
สามารถในการแก้ปัญหา รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู ในก้านความหมายหลักการ ทฤษฎี
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งสองนี้ และยังรวมไปถึงปัจจัย
เชิงเศรษฐกิจ-สังคม และชีวภาพที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการแก้ปัญหาด้วย
ในท้ายสุดของบ้นนี้จะเป็นการนำเสนอสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งไ้แนวทางมาจากเนื้อหา
หลักการ ทฤษฎี และการศึกษาค้นคว้า ในเรื่องความสามารถในการแก้ปัญหา รูปแบบของ
การอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยเชิงเศรษฐกิจ-สังคม และชีวภาพที่มีส่วนเกี่ยวข้องไ้กล่าวแล้ว
ข้างก้นเป็นฐานที่สำคัญ

เนื้อหา หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยก้านความสามารถในการแก้ปัญหา

การที่จะเกิดความเข้าใจไปในความหมายของความสามารถทางการแก้ปัญหา
(Problem-Solving Ability) นั้น ในชั้นแรก ต้องมีความเข้าใจในความหมายของ
คำว่า การแก้ปัญหา เสียก่อน ในเรื่องการแก้ปัญหานั้นมีผู้ให้ความหมายไว้ในหลายแนวด้วย
กัน อาทิเช่น เกวอลท์ (Devault, 1961) อธิบายว่า การแก้ปัญหามีหมายถึง การที่บุคคล
เผชิญกับสภาพการณ์ใหม่และมีความจำเป็นต้องไ้พฤติกรรมใหม่ตอบสนองแก่สภาพการณ์นั้น
และการที่บุคคลเผชิญกับปัญหา ทำให้บุคคลไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์นั้นด้วยวิธีการ
เดิมที่เคยใช้หรือเคยเรียนรู่มาก่อน สำหรับนักวิชาการคนอื่น ๆ นั้น มองเห็นว่าปัญหา คือ
ระยะห่างระหว่างสภาพการณ์ที่บุคคลกำลังเผชิญอยู่ กับสภาพการณ์ที่ตองการให้เกิดขึ้น และ
การแก้ปัญหาก็คือ การทำให้ระยะห่างนี้หายไปหรือหมดไป (Gagne, 1972) เพราะฉะนั้น

จึงพอสรุปได้ว่า ปัญหาคือ ข้อขัดข้อง หรือความไม่สอดคล้องกันระหว่างสภาพหรือสถานการณ์ที่เป็นอยู่กับที่ของการให้เกิดขึ้น และเมื่อสามารถหาทางทำให้ข้อขัดข้องหรือความไม่สอดคล้องนั้นหมดไปได้ ก็ถือว่าเป็นการแก้ปัญหา และที่มาของข้อขัดข้องอันนี้ก็ คือ การที่บุคคลไม่สามารถใช้วิธีการเดิมที่มีอยู่กับสภาพการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น จากแนวคิดที่กล่าวมาแล้วนี้ จึงกล่าวได้ว่า การแก้ปัญหาคือการที่บุคคลหาทางเผชิญกับสภาพการณ์ใหม่ที่ตนเองไม่มีประสบการณ์มาก่อน หรือสภาพการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่จะให้เกิดขึ้นจนประสบผลสำเร็จ คือสามารถปรับความไม่สอดคล้องนั้นให้ลดลงหรือหายไปได้ และความสามารถทางแก้ปัญหาก็คือ การที่บุคคลสามารถปรับสภาพความไม่สอดคล้องกันของสภาพการณ์ที่ขัดแย้งนี้ให้หมดไปได้นั่นเอง

ในสภาพความเป็นจริงในชีวิตของบุคคลนั้น แต่ละคนต้องเผชิญกับสภาพการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เนื่องจากสภาพแวดล้อมของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้เกิดสภาพการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์อยู่เสมอ เป็นเหตุให้การแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในการดำรงชีวิตของบุคคล

ในการแก้ปัญหานั้น บุคคลอาจใช้วิธีเชื่อมโยงความรู้ที่มีมาแต่เดิมเข้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรง หากปัญหานั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับสิ่งที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน อีกวิธีหนึ่งนั้น บุคคลอาจใช้ส่วนหนึ่งของความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ร่วมกับความรู้ใหม่เพื่อแก้ปัญหาได้ และยิ่งบุคคลมีประสบการณ์หรือความรู้เดิมอยู่มากเท่าไรก็มีแนวโน้มที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น แนวในการอธิบายเรื่องความสามารถทางการแก้ปัญหานี้ อาจใช้แนวการอธิบายในทฤษฎีการกระบวนกรเรียนรู้ (Gagne, 1972) ซึ่งอธิบายว่า กระบวนกรเรียนรู้เกิดเป็นขั้นตอน จากขั้นต้นที่มีการเรียนรู้เพียงอย่างเดียวไปจนถึงขั้นรวบรวมเอาแนวคิดหรือหลักการต่าง ๆ ที่มีอยู่นั้นมาใช้ร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ ความสามารถทางการแก้ปัญหาก็จึงมีปัจจัยที่เป็นฐานที่สำคัญคือ ฐานความรู้เดิมที่บุคคลมีอยู่ ซึ่งอาจเป็นประสบการณ์เดิมที่บุคคลนั้นมีอยู่ในเรื่องนั้นโดยตรงหรือจากการเรียนรู้ที่มีมาในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็ได้ แนวการอธิบายเช่นนี้สอดคล้องกับการอธิบายของนักวิชาการหลายคน อาทิเช่น ธอร์นไดค์ (Thorndike, 1928) ซึ่งอธิบายวิธีการแก้ปัญหาคือการหยั่งเห็น คือการแก้ปัญหาโดยอาศัยประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ มีการรับรู้ปัญหา และสามารถมองเห็นช่องทางในการแก้ปัญหาย่างกระจ่างชัด และยังสอดคล้องกับแนวคิดในแนวของจิตวิทยาพัฒนาการที่อธิบายถึงความสามารถในการแก้ปัญหของบุคคลซึ่งมีการพัฒนาเป็นขั้นตอน จากความสามารถในการแก้ปัญหาที่ไม่ซับซ้อนไปจนถึงปัญหาที่ซับซ้อน (Piaget, 1962) ซึ่งทำให้

มักพบว่าบุคคลที่มีอายุมากกว่า จะมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ดีกว่าบุคคลที่อายุน้อยกว่า แนวคิดอันนี้ยังตรงกับแนวคิดเชิงสังคมวิทยาและการศึกษาที่ว่า ประสบการณ์เดิมของบุคคลที่ได้มาจากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับผู้อื่นจะช่วยเป็นฐานในการตัดสินใจและแก้ปัญหา (Mead, 1934) และยิ่งบุคคลมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นไปในช่วงกว้างมากเท่าไร ก็จะมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหามากขึ้นเท่านั้น ส่วนในเชิงการศึกษานั้นก็มีการยอมรับว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ย่อมเป็นผู้มีฐานของประสบการณ์สูงกว่าและเป็นผู้มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้มากกว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่ำ นอกจากนี้แล้วยังพบอีกว่าความสามารถทางการแก้ปัญหาสามารถเพิ่มพูนได้ในตัวบุคคล โดยวิธีการฝึกอบรมโดยตรงหรือในทางอ้อมได้แก่การจัดหาวิธีสอนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการใฝ่รู้ ซึ่งจะเป็นทางนำไปสู่ฐานของความรู้หรือประสบการณ์ที่จะนำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหานั้นเอง ข้อคิดเห็นดังกล่าวแล้วนี้ได้รับการสนับสนุนจากผลการศึกษาค้นคว้าที่ทำกันมาในระยะเวลาอันยาวนานในเรื่องความสามารถทางการเรียนรู้ของบุคคล (Learning Ability) การแก้ปัญหาก็เพิ่มขึ้นตามช่วงวัยของบุคคล (Horn & Cattell, 1967) และความสามารถดังกล่าวนี้มีใกล้เคียงความวัยที่สูงขึ้น แต่กลับมีระดับสูงขึ้นตามวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงมาแต่เดิม

จึงสามารถกล่าวได้ว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหา เป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะปรับสภาพชีวิตแย้งระหว่างสภาพการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการให้ลดลงหรือให้หมดไปและความสามารถทางการแก้ปัญหาก็องอาศัยประสบการณ์หรือความรู้เชิงที่เป็นฐานอันสำคัญ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นขั้นตอนและมีการเพิ่มพูนขึ้นตามประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้น บุคคลที่มีอายุมากกว่าหรือมีระดับการศึกษาสูงกว่าหรือมีโอกาสที่จะได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมาก จึงมักเป็นผู้มีความสามารถทางการแก้ปัญหา

ในค่านของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการแก้ปัญหานั้นนักวิชาการหลายคนได้อธิบายเป็นแนวเชิงทฤษฎีว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหานั้นเป็นรูปของการเรียนรู้ซึ่งมีกระบวนการเป็นขั้นตอน และมีหลักการของการนำเอาข้อมูลที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ 2 อย่างมาประสมประสานกัน จนสามารถมองเห็นปัญหาและแนวทางแก้ไขได้ การเรียนรู้ประเภทนี้เป็นการเรียนรู้ที่องอาศัยความสามารถในการมองเห็นลักษณะร่วมของปัจจัยหลายอันร่วมกัน (Gearty, 1972) ซึ่งตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เช่นนี้ ความสามารถทางการแก้ปัญหามิได้เกิดขึ้นในทันที แต่

ท้องอาศัยการประสมประสานของปัจจัยหรือสิ่งเร้าหลายอันร่วมกัน ซึ่งจะเกิดความสามารถในการมองเห็นและแก้ปัญหาได้ ส่วน ธอร์นไดค์ (Thorndike, 1928) อธิบายไปในแนว

ทฤษฎีของการหยั่งเห็น (Insight) ซึ่งอธิบายว่าประสบการณ์เดิมเป็นฐานสำคัญในการทำให้มองเห็นช่องทางในการแก้ปัญหา และบุคคลมักแก้ปัญหาโดยอาศัยการเรียนรู้ที่มีมาแต่เดิม และยิ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาที่คล้ายคลึงกับการเรียนรู้เดิมที่มีอยู่ การหยั่งเห็นก็จะเกิดขึ้นเร็วขึ้นเท่านั้น สำหรับ เพียเจต์ (Piaget, 1962) ก็อธิบายกระบวนการแก้ปัญหาคามแนวทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการที่ว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหาก็จะเริ่มพัฒนาในเด็กตั้งแต่วัย 8 ปี ได้แก่การเริ่มมีความสามารถในการแก้ปัญหาย่างง่าย ๆ และพัฒนาขึ้นจนถึงขั้นของความสามารถในการคิดหาเหตุผลและสามารถแก้ปัญหาย่างสลับซับซ้อนได้ ในช่วงอายุประมาณ 12 ปี และจะมีการพัฒนาความสามารถอันนี้สูงขึ้นเมื่อวัยสูงขึ้น

สำหรับในแนวทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ปัญหานั้น มักอธิบายถึงลักษณะและกระบวนการในการแก้ปัญหา เช่น กิลฟอร์ด (Guilford, 1951) อธิบายว่า กระบวนการแก้ปัญหามีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียมการ (Preparation) หมายถึง ขั้นค้นหาปัญหาว่าปัญหาที่แท้จริงคืออะไร
2. ขั้นวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) คือ การพิจารณาว่าสิ่งใดบ้าง เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหา
3. ขั้นหาแนวทางในการแก้ปัญหา (Production) คือ การหาวิธีการแก้ปัญหาให้ตรงกับสาเหตุ และมักมีผลลัพท์ออกมา
4. ขั้นตรวจสอบ (Verification) หมายถึง นำผลลัพท์มาตรวจสอบว่าถูกต้องหรือไม่หากไม่ถูกต้องก็หาแนวทางในการแก้ปัญหาใหม่
5. ขั้นนำไปประยุกต์ใหม่ (Reapplication) คือ การนำเอาวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องไปใช้ในเหตุการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันต่อไป

ซึ่งการอธิบายข้างต้นนี้ได้รับความสนใจและนำไปใช้อย่างกว้างขวาง ต่อมาได้มีผู้ปรับปรุงกระบวนการแก้ไขปัญหามา 5 ขั้นตอนนั้นเหลือเพียง 4 ขั้นตอน ได้แก่ ทฤษฎีการแก้ปัญหาของ เวียร์ (Weir, 1974) ดังต่อไปนี้

- ชั้นที่ 1 ชั้นการแก้ปัญหา
- ชั้นที่ 2 ชั้นวิเคราะห์ปัญหา
- ชั้นที่ 3 ชั้นเสนอปัญหา
- ชั้นที่ 4 ชั้นตรวจสอบผลลัพธ์

สำหรับนักวิชาการคนอื่น ๆ ได้เสนอแนวคิดนอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วในแนว
เดียวกัน คือ การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน ในขั้นแรกต้องหาทางพยายามเข้าใจ
ปัญหา เช่น การแปลความ และการวิเคราะห์เหตุการณ์ที่ให้มา ในขั้นที่สอง เป็นการหาทาง
แก้ปัญหาโดยการตั้งประเด็น และหารูปแบบในการแก้ไข ซึ่งอาจได้จากสถานการณ์ที่คล้ายคลึง
กันที่เกิดขึ้นมาแล้ว ในขั้นที่สาม เป็นการดำเนินการแก้ไขปัญหามารูปแบบที่ได้วางไว้ ชั้นที่ 4
เป็นการตรวจสอบวิธีการและผลลัพธ์ว่าได้ผลเป็นอย่างไร และมีการปรับปรุงแก้ไขได้เมื่อผล
ลัพธ์ออกมาไม่เป็นที่น่าพอใจ (Mark et al. 1965)

เพราะฉะนั้น ในการแก้ปัญหานั้น ผู้แก้ปัญหาก็ต้องมีการเรียนรู้และประสบการณ์
ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมากพอสมควร และต้องมีความสามารถในการคิดในระดับหนึ่งและ
ประสบการณ์เดิมมีส่วนสำคัญในการวางรูปแบบในการแก้ปัญหา นอกจากนี้แล้วผู้แก้ปัญหายังต้อง
ใช้กระบวนการในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นขั้นตอน ซึ่งอย่างน้อยก็ต้องมีความสามารถอยู่ใน 3 ส่วน
คือ ส่วนแรก เข้าใจตัวปัญหา คือ สามารถมองเห็นและวิเคราะห์ได้ว่า สาเหตุของปัญหายู่ที่
ใด ส่วนที่สอง สามารถหาแนวทางมาแก้ไขปัญหาก็ โดยการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมหรือ
ความรู้เดิมที่มี หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นวิธีการแก้ไขปัญหานั้น ส่วนที่สาม คือ การลง
มือแก้ไขปัญหามาโดยแนวทางที่ตั้งไว้ และมีการปรับปรุงแนวทางเหล่านั้นเมื่อพบว่า การแก้ไขปัญห
ไม่ประสบผลสำเร็จ

สำหรับในประเทศไทยนั้น เนื่องจากความสามารถทางการแก้ปัญหาเป็นสิ่งซึ่งใน
วงวิชาการเห็นเป็นสิ่งสำคัญ และมีการกำหนดเป็นหลักการอยู่ในหลักสูตรการศึกษา ทั้งในระบบ
โรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนก็ด้วย จะต้องสอนให้ผู้เรียนทั้งสองระบบเกิดความสามารถ
อันนี้ด้วย เพราะฉะนั้น ในประเทศไทยเอง จึงมีผู้เสนอกระบวนการคิดแก้ปัญหาย่างมีระบบ
หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ วิธีการแก้ปัญหาย่างมีระบบเป็นขั้นตอนนั่นเอง ซึ่งจากกระบวนการแก้ปัญหา

อย่างเป็นระบบทั้งกล่าวนี้ พอสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นวิธีการทางพุทธศาสนา หรือการแก้ปัญหาคามชั้นทั้งสี่ของอริยสัจ (วิระพล สุวรรณอนันต์ 2524) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ระบุปัญหา (ภาวะ)
2. ค้นหาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย)
3. กำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา (นิโรธ)
4. กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา (มรรค)

ซึ่งสรุปได้ว่า การแก้ปัญหาด้วยกระบวนการทั้งสี่ เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่มุ่งให้ผู้ปฏิบัติเป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นอย่างมีเหตุมีผล และเป็นวิธีการที่เป็นแนวเดียวกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับกระบวนการแก้ปัญหาคามแนวของอริยสัจสี่ดังกล่าวแล้วข้างต้นนี้ เมื่อนำอธิบายร่วมกับขั้นตอนในการแก้ปัญหาคามของนักวิชาการชาวต่างประเทศที่ได้กล่าวมาข้างแล้วข้างต้น ก็พอสรุปได้ว่า ในการแก้ปัญหานั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องมีความสามารถดังต่อไปนี้ คือ

1. สามารถตีความและบอกสิ่งที่เป็นปัญหาได้
2. สามารถวิเคราะห์ แยกแยะ และตั้งสมมติฐานของปัญหาได้ บอกได้ว่าที่มาของปัญหาอยู่ที่ใด
3. สามารถทดสอบหาวิธีการและหาข้อมูลมาสนับสนุนวิธีการเหล่านั้น
4. สามารถนำข้อมูลไปใช้ได้ และตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปใช้ใหม่ได้

เพราะฉะนั้น ในปัจจุบัน กล่าวได้ว่า เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การแก้ปัญหาคามเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเป็นระบบ และในการแก้ปัญหาคามอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องดำเนินการทั้งแก่ขั้นการศึกษา ขั้นแยกแยะวิเคราะห์ปัญหา ขั้นทดสอบหาวิธีการในการแก้ปัญหา และในขั้นสุดท้ายคือ การดำเนินการแก้ปัญหาและปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่หากยังไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้แล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายประการที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินการตามขั้นตอนทั้งสี่นี้ อาทิเช่น ปัจจัยด้านอายุ ประสบการณ์เดิม และการเรียนรู้ที่มีมาแต่เดิม เป็นต้น

ในคํานงงานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถทางการแก้ปัญหานั้นพบว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหามีส่วนสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาของบุคคล ผู้ที่สามารถแก้ปัญหาคามได้ดี จะเป็นผู้มี

ระดับสติปัญญาที่ก้าว และจากการศึกษาค้นคว้าโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอเมริกันที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน คือ เป็นเด็กที่เรียนอยู่ในชั้น 4, 5 และ 6 นอร์ตัน (Norton, 1972) พบว่า เด็กที่อยู่ในชั้นเรียนที่สูงกว่าสามารถทำคะแนนในแบบทดสอบความสามารถทางการแก้ปัญหาได้ดีกว่าเด็กที่เรียนอยู่ในชั้นเรียนที่ต่ำกว่า ส่วนในประเทศไทยนั้น การศึกษาของ นงนุช วรชนวหะ (2514) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสามารถทางการแก้ปัญหา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง พบว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเช่นเดียวกับงานของ วรณที วรณศิลา (2522) ซึ่งศึกษาเรื่องเดียวกันนี้แต่ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ก็พบว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และยังมิงงานวิจัยของคนอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ทั้งในประเทศและในประเทศไทยเองที่พบว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหามีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาโดยใช้กลุ่มเด็กเล็ก เด็กในระดับมัธยมศึกษา หรือเด็กที่มีระดับอายุสูงกว่านั้น สรุปได้ว่า เด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงกว่าจะมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่า สำหรับการศึกษาระดับความสามารถของเด็กเล็กที่มีอายุต่างกัน และมีระดับชั้นเรียนต่างกัน และทดสอบระดับสติปัญญาด้วยนั้นพบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุต่างกัน และมีระดับชั้นเรียนต่างกันจะมีความสามารถทางการแก้ปัญหาคงกัน และตัวแปรด้านอายุและระดับสติปัญญา ซึ่งเห็นได้แก่ ระดับชั้นเรียนของเด็กมีผลต่อระดับความสามารถแก้ปัญหาคงกันของเด็กก้าว และเด็กที่มีอายุสูงกว่า และ/หรือเรียนในชั้นเรียนที่สูงกว่า จะมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาคงกัน สำหรับปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการแก้ปัญหานั้น ปัจจัยด้านเพศและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวได้แก่ระดับรายได้ของครอบครัวและอาชีพของบิดามารดาถึงแม้ว่าจะยังมีงานวิจัยจำนวนน้อยที่ศึกษาปัจจัยเหล่านี้โดยตรงกับเรื่องของความสามารถทางการแก้ปัญหา แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ปัจจัยด้านระดับเศรษฐกิจของครอบครัวกับอาชีพของบิดามารดาบ่งส่งผลกระทบต่อลักษณะที่สำคัญแทบทุกอันของเด็กก้าว ทั้งเช่น ผลงานวิจัยในประเทศไทยเองที่ได้มีผู้ทำไว้แล้วหลายชิ้น ซึ่งได้นำเสนอแล้วในตอนต้นของบทนี้ ซึ่งพบว่าเด็กที่มาจากรอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลางและสูง และบิดามารดาประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ จะมีคุณลักษณะหลายอย่างที่น่าดีกว่าเด็กที่มาจากรอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจสังคมต่ำ สำหรับคุณลักษณะ

ความสามารถทางการแก้ปัญหา นั้น จากการวิจัยของ เดลิมพล ทันสกุล (2521) ซึ่งได้
 ศึกษารัจจัยด้านเพศ และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวของเด็กในกลุ่มตัวอย่าง
 พบว่า ระบุว่ารายได้ของครอบครัวและอาชีพของบิดามารคามีผลต่อระดับความสามารถ
 ในการแก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับความสามารถ
 ในการแก้ปัญหา เนื่องจากปัจจัยด้านเพศเป็นปัจจัยเชิงชีวภาพ ซึ่งไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อ
 ระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของบุคคล เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงไม่นำมาเป็นตัวแปรใน
 การศึกษาในครั้งนี้

เพราะฉะนั้น จึงพอสรุปเพื่อนำไปสู่สมมติฐานของการวิจัยนี้ได้ว่า เด็กที่มีระดับ
 ยู่สูงกว่าหรือเรียนในชั้นเรียนระดับสูงกว่าจะมีความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่
 เรียนต่ำกว่าหรือเรียนในชั้นเรียนต่ำกว่า และในอีกประการหนึ่ง เด็กที่มาจากครอบครัวที่มี
 รายได้สูงและมีบิดามารดาประกอบอาชีพชั้นสูงจะมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่า
 เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยและมีบิดามารดาประกอบอาชีพชั้นต่ำ

ปัญหา หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู

การปลูกฝังคุณสมบัตินับว่าสำคัญให้แก่บุคคล ถือเป็นบทบาทหน้าที่อันสำคัญของสังคม
 ที่ต้องรับบทบาทหน้าที่นี้โดยมีตัวแทนของการถ่ายทอดทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน
 หน่วยงานการศึกษา และชุมชน เป็นต้น การปลูกฝังคุณสมบัตินี้ควรเริ่มปลูกฝังแก่บุคคล
 ตั้งแต่ยังเยาว์วัย สรุปลงได้ว่า การที่บุคคลเรียนรู้และพัฒนาคุณสมบัตินี้จำเป็นต้องทำ ๓ ประการ
 ประการแรกคือการวางตัวอยู่ในสังคมใดก็ตาม ต้องผ่านการปลูกฝังตามกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม
 (socialization) เพราะฉะนั้น กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจึงถือเป็นกระบวนการที่มี
 ความสำคัญอย่างยิ่งแก่แต่ละบุคคล และเมื่อกล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดู (Child-Rearing
 practices) กับความสามารถทางการแก้ปัญหาแล้ว ควรจะต้องกล่าวถึงกระบวนการถ่าย-
 โยงทางสังคมด้วย ทั้งนี้เนื่องจากวิธีการอบรมเลี้ยงดูนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ
 ถ่ายทอดทางสังคม สำหรับรายละเอียดของความสัมพันธ์ของทั้งสองประการที่กล่าวถึงนี้ จะได้
 อธิบายต่อไปในตอนหลัง

ในชั้นขั้นนี้จะเป็นการอธิบายถึงความหมายและความสำคัญของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งมักจะรู้จักในชื่อของ "Socialization" กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเรียนรู้วิถีทาง (ways) ทั้งหมดในสังคมเพื่อที่เขาจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้นได้ (Elkin, 1960) กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม เป็นกระบวนการที่บุคคลเรียนรู้และรับเอาค่านิยม ความรู้สึก ความเชื่อ และระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นเข้ามาไว้ในตนจนกลายเป็นลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ หรือที่เรียกว่าเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของตน ซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีทัศนคติ มีความพอใจหรือไม่พอใจที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นไปในแนวเดียวกันกับคนอื่น ๆ ในสังคมด้วย ในแนวของสังคมวิทยานั้น ถือว่า การถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการที่ผสมผสานกันระหว่างระบบวัฒนธรรม (Cultural System) ซึ่งหมายถึง ระบบค่านิยม ความเชื่อ และระเบียบกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในสังคมนั้น กับระบบสังคม (Social System) ซึ่งหมายถึง ระบบการจัดบทบาทและสถานภาพ รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ที่แต่ละบุคคลมีต่อกัน รวมไปถึงระบบและวิธีการต่าง ๆ ที่บุคคลจะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมกับส่วนทางบุคลิกภาพของบุคคล (Psychological System) ซึ่งหมายถึง การมีทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และความพึงพอใจที่จะปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม การถ่ายทอดทางสังคมจะเป็นตัวกลางที่จะประสานทั้งสามส่วนนี้เข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นผลให้บุคคลมีทั้งความเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ ค่านิยม ความเชื่อ และความคาดหวังต่าง ๆ ของสังคม รวมไปถึงวิธีการปฏิบัติตนตามค่านิยม ความเชื่อ และกฎเกณฑ์เหล่านั้น และมีความพอใจที่จะปฏิบัติตามค่านิยม ความเชื่อ และระเบียบกฎเกณฑ์นั้นด้วย กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) ร่วมกับการควบคุมทางสังคม (Social Control) จะทำหน้าที่กล่อมเกล้าให้บุคคลมีลักษณะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสังคมและมีทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ (Persons, 1960) ด้วยเหตุนี้ การถ่ายทอดทางสังคมจึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญแก่บุคคลเป็นอย่างมาก และเป็นที่มาของพฤติกรรมของบุคคลทั้งในก้นปกติกและก้นพฤติกรรมเบี่ยงเบน เชื่อกันว่า พฤติกรรมของบุคคลทั้งทางก้นปกติ คือ พฤติกรรมที่เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม และพฤติกรรมเบี่ยงเบนคือ พฤติกรรมที่ขัดต่อระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ได้มาจากกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งบุคคลได้รับมาทั้งแก่วัยก้นของชีวิตก้นเอง การที่บุคคล

สามารถรับการถ่ายทอดทางสังคมได้นั้น ในส่วนตัวของบุคคลแล้วยังขึ้นกับองค์ประกอบด้าน
ตัวบุคคลอยู่หลายประการด้วยกัน เช่น ต้องมีความเป็นปกติทางสติปัญญาพอที่จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ
ที่จะนำมาในการถ่ายทอดได้ และจะต้องมีลักษณะทางอารมณ์ประเภทต่าง ๆ อยู่ในตัวพอที่จะ
กระตุ้นให้มีพฤติกรรมเชิงบวกหรือเชิงลบได้ ซึ่งในส่วนนี้อธิบายได้ว่าองค์ประกอบด้านสติปัญญา
และทางกายอารมณ์ของบุคคลเป็นฐานสำคัญในการรับการถ่ายทอดกระบวนการถ่ายทอดทาง
สังคม บุคคลผู้มีพัฒนาการด้านสติปัญญาและอารมณ์เป็นปกติสามารถรับการถ่ายทอดกระบวนการ
ถ่ายทอดทางสังคมได้ดี และจะมีพฤติกรรมไปในด้านปกติ ส่วนผู้ที่มีความบกพร่องในองค์ประกอบ
เหล่านี้ อาจเป็นเพราะปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ก้านสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสม-
บูรณ์ก็อาจเป็นผลให้การรับการถ่ายทอดทางสังคมเป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์ เป็นผลให้เกิดพฤติกรรม
เบี่ยงเบนได้ ในเรื่องของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมนั้น นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น
ยังมีประเด็นที่ควรกล่าวถึงอีก คือ กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) เป็น
กระบวนการที่นอกจากจะมีความจำเป็นเชิงจิต สังคมก่อนบุคคลแล้ว ยังมีความจำเป็นเชิงกายภาพ
ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มีระยะเวลาของการพึ่งพาอาศัยผู้อื่นเป็นระยะยาว (Prolonged De-
pendency) เนื่องจากไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ทันทีเหมือนสัตว์มีชีวิตอื่น ๆ นอกจากนี้แล้ว
การเรียนรู้ของบุคคลในแนวของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมยังเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์
กับผู้อื่น (Interaction) เพราะฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่ากระบวนการถ่ายทอดทางสังคมเป็น
ระบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่ม และกลุ่มที่บุคคลปฏิสัมพันธ์ด้วยนี้จะขยายวงกว้างออกไป
ตามลำดับ การพัฒนาการทางกาย สติปัญญา และอารมณ์ของบุคคล และถือว่าเมื่อบุคคลมีอายุ
ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ก็สามารถปฏิสัมพันธ์กลุ่มต่าง ๆ ได้ทั้งหมด และสามารถรับเอาทั้งระบบ
วัฒนธรรมและกฎเกณฑ์ของสังคมเข้ามาไว้ในตนได้เกือบทั้งหมด

กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมดังกล่าวแล้วข้างต้น สามารถอธิบายได้ความแนว
ทฤษฎีการสวมบทบาททางสังคม (Social Role Theory) ซึ่งเน้นความสำคัญกับบุคคลอื่น
ทั้งแก่บุคคลในครอบครัวไปจนถึงกลุ่มคนในชุมชน และจากการเรียนรู้บทบาทนั้นทำให้เกิด
การพัฒนาของ "self" หรือความเข้าใจแห่งตน" ขึ้น สามารถแยกแยะบทบาทของตนกับ
ของผู้อื่นได้มากขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งสามารถแยกแยะบทบาทและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่าง
ชัดแจ้ง มีความเข้าใจว่า บุคคลในบทบาทสถานการณ์หนึ่ง ๆ มีบทบาทความคาดหวังจากสังคม

อย่างไรและแตกต่างจากทฤษฎีอื่น ๆ ใด (Mead, 1934) เพราะฉะนั้น พัฒนาการของความเข้าใจแห่งตน (self) จึงเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมตามแนวทฤษฎีของการสวมบทบาท ทมมแนวทฤษฎีนี้ พัฒนาการของความเข้าใจแห่งตน คือ ความเข้าใจและยอมรับบทบาทของคนในสถานการณ์ต่าง ๆ นั้น เกิดจากการที่บุคคลมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น บุคคลอื่นที่กล่าวถึงนี้ในขั้นแรกจะเป็นบุคคลในกลุ่มที่ใกล้ชิดซึ่งพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้นจะเป็นตัวแบบของพฤติกรรมรวมทั้งการสั่งสอนโดยตรง โดยบอกให้ทราบและการห้ามหรือสนับสนุนพฤติกรรมต่าง ๆ ทั่วๆ ไป ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นส่วนชักเเลาะบุคคลและทำให้สามารถแยกแยะบทบาทต่าง ๆ ออกจากกันได้ อาจกล่าวได้ว่า วิธีการสำคัญในการกล่อมเกลายบุคคลนั้นทำได้โดยการที่ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งมีหน้าที่ในการถ่ายทอดกล่อมเกลายให้การอบรมสั่งสอนแก่บุคคลโดยตรง โดยการบอกให้ทราบและชี้แจงให้เข้าใจว่าอะไรคืออะไร อีกส่วนหนึ่งนั้นเป็นการที่บุคคลเหล่านั้นแสดงพฤติกรรมที่เป็นต้นแบบแก่บุคคล โดยมีการให้รางวัลและลงโทษเป็นตัวช่วยในการกล่อมเกลายพฤติกรรม ซึ่งความแนวทฤษฎีการแสวงบทบาทนี้มีความเชื่อว่าการให้รางวัลและลงโทษจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดจะมีผลต่อการอบรมกล่อมเกลายบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากความผูกพันทางอารมณ์ (Emotional Attachment) ที่มีกับผู้ใกล้ชิด จะเป็นฐานสำคัญทำให้บุคคลยอมรับการชักเเลาะจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดนั้น และเป็นผลให้ระบบการให้รางวัลและลงโทษจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดมีผลต่อการก่อตั้งพฤติกรรมของบุคคล (Elkin, 1960)

ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) กับ การอบรมเลี้ยงดู (Child-Rearing Practices) นั้น สามารถอธิบายได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นวิธีการในการกล่อมเกลายบุคคล ซึ่งมีการให้รางวัลและลงโทษเป็นเนื้อหาอันสำคัญ เพราะฉะนั้น ในการกล่อมเกลายบุคคลให้มีลักษณะตามที่สังคมต้องการนั้น ผู้ที่เป็นบุคคลใกล้ชิด เช่น บิดาหรือมารดา จะใช้รูปแบบของการให้รางวัลและลงโทษที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดลักษณะตามที่ต้องการนั้น วิธีการอบรมเลี้ยงดูถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญที่สุดต่อบุคคล เพราะทว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูนี้ทำให้เกิดการก่อตั้งคุณลักษณะและพฤติกรรมที่เป็นพื้นฐานในตัวบุคคล และนำไปสู่บุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่ถาวรในตัวบุคคลต่อไป เชื่อกันว่าบุคคลจะมีบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยอย่างไรนั้น เป็นผลมาจากรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่เขาได้รับมาจากช่วงต้นของชีวิตของเขา

รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู (Patterns of Child-Rearing Practice)

ที่เชื่อว่ามียลต่อการก่อตัวบุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีอยู่หลายรูปแบบด้วยกัน แต่รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นที่สนใจมากที่สุด คือ รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่มีความเคารพให้โอกาสแก่เด็กในการแสดงความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีความเคารพยังให้ความดูแลเอาใจใส่และใช้เหตุผลในการอธิบายหรือชมเชยและลงโทษเด็กอีกด้วย ซึ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ เชื่อว่านำไปสู่คุณลักษณะเชิงบวกในวัยเด็ก อาทิเช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง มโนภาพแห่งคนในสังคม และแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ เป็นต้น ส่วนการอบรมเลี้ยงดูอีกแบบหนึ่งได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ซึ่งหมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่มีความเคารพใช้วิธีบังคับให้ปฏิบัติ และให้บุตรทำตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ไม่เปิดโอกาสให้บุตรได้แสดงความคิดเห็นและวิธีการลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันนี้ เชื่อว่านำไปสู่คุณลักษณะเชิงลบในวัยเด็ก อาทิเช่น การพึ่งพิงผู้อื่น ความก้าวร้าว และการอกคอบได้ เป็นต้น ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้มีการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองประเภทนี้ สรุปได้ว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อลักษณะเชิงบวกและเชิงลบ สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้น มีผลต่อการเกิดคุณลักษณะที่ค่อนข้างหลายประการ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ วินัยในตนเอง ความเชื่ออ่านาใจในคน และแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งผลจากการวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างเด็กกลุ่มตัวที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูประเภทแรกจะมีลักษณะต่าง ๆ ในเชิงบวกมากกว่าที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูประเภทหลัง นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูเกี่ยวกับเด็กที่กระทำผิดแล้ว ก็ได้พบว่าเด็กที่กระทำผิดกฎหมายนั้น มักเป็นเด็กที่รายงานได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง และแบบเข้มงวดกวดขันมากกว่าแบบอื่น ๆ (ศิริพรธีรวงศ์, 2511)

นอกจากที่กล่าวมาแล้วนี้ ยังมีผลการวิจัยอีกจำนวนมากที่ได้ทำห้ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย ที่แสดงถึงผลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อบุคคล ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ การวิจัยที่ทำในต่างประเทศหลายชิ้น ได้พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูประชาธิปไตย จะมีความอยากรู้อยากเห็น และเป็นผู้นำกลุ่ม ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัว

ที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ จะมีความอยากรู้อยากเห็นและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
อยู่ในวงจำกัด (Balwin, 1948) และพบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มักเป็น
เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบยกย่องชมเชย ให้ความรัก และยอมรับ ส่วน
เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำนั้น มักมาจากครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษและเข้ม
งวดกวดขัน (Mussen, 1963) และยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีส่วนเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ
บางอย่าง เช่น ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ทั้งนี้พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ
ประชาธิปไตย จะมีความอยากรู้อยากเห็น และมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการ
อบรมเลี้ยงดูแบบอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (Walters
& Parke, 1976) ส่วนทางด้านคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น ความคิดเชิงเหตุผล เป็นต้น ก็พบว่า
รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อคุณลักษณะดังกล่าวนี้ จากการศึกษาในต่างประเทศพบว่า
การอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อระดับสติปัญญาและความคิดเชิงเหตุผลของเด็ก ทั้งนี้พบว่า การอบรม
เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น เป็นตัวของตัวเองและ
เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สำหรับในประ-
เทศไทยเองก็ได้มีการศึกษาค้นคว้าในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน
และพบผลการศึกษาในทำนองเดียวกับที่ทำในต่างประเทศก็คือ รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู
มีผลต่อการก่อตัวคุณลักษณะและพฤติกรรมบางอย่างในตัวบุคคล ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ
วรรณงาม รุ่งพิสุทธิพงษ์ (2522) ในเรื่อง การอบรมเลี้ยงดูกับสติปัญญา เป็นต้น ก็พบว่า
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับสติปัญญา และเด็กที่ได้มี
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากเท่าไรก็ยิ่งมีระดับสติปัญญาสูงขึ้นเท่านั้น ในด้านความ
คิดสร้างสรรค์นั้น มีงานวิจัยหลายชิ้นในประเทศไทยที่พบว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีผล
ต่อความคิดสร้างสรรค์ เช่น พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวก
กับความคิดสร้างสรรค์ (ถิ่น แพเพชร, 2517) และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมี
ผลเชิงลบต่อความคิดสร้างสรรค์ (วินิจ เกตุขำ, 2515)

ส่วนในด้านความคิดเชิงเหตุผลนั้น จากการวิจัยก็ได้พบว่า การอบรมเลี้ยงดู
มีผลต่อความคิดเชิงเหตุผล กล่าวคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีอิทธิพลต่อการพัฒนา
ความคิดเชิงเหตุผลของเด็ก และวิธีการอบรมเลี้ยงดูโดยการอธิบายปัญหาแก่เด็กจนเข้าใจ
โดยใช้ภาษาในระดับที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยเด็กก็จะเป็นการช่วยการพัฒนาความคิดเชิงเหตุผล

เด็กท้วม (เขาวที วิบูลย์ศรี, 2529) สำหรับการวิจัยในประเทศไทยอีกด้านหนึ่งซึ่งได้
 ความสำคัญแก่บทบาทของการอบรมเลี้ยงดูเป็นอย่างมาก คือการวิจัยด้านจริยธรรม ซึ่ง
 บ่งชี้ว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับมีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรม ตัวอย่าง
 งานวิจัยของ ทวงเทียน พันธุ์นาวัน และ เพ็ญแข ประจวบจิณี (2520, 2524)
 ระบุว่า ระเบียบจริยธรรมของเยาวชนไทยและบทบาทของครอบครัวต่อสุขภาพจิตและจริยธรรม
 ของนักเรียนวัยรุ่น เป็นกัน ที่ได้พบผลว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล
 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระเบียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนและสุขภาพจิตของ
 นักเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสำคัญมากในการทำนายระเบียบการใช้เหตุผล
 จริยธรรมของวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และการอบรมเลี้ยงดู นอกจากนั้นแล้ว ยังพบว่า
 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูยังมีผลต่อคุณลักษณะอื่น ๆ ในตัวเด็กอีกด้วย อาทิเช่น ในด้านของ
 แรงจูงใจใช้สัมฤทธิ์ซึ่งพบจากผลการวิจัยในประเทศไทยหลายชิ้นว่า เด็กที่ได้รับการอบรม
 เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยหรือแบบให้พึ่งตนเอง มีแรงจูงใจใช้สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการ
 อบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ (มาลา วิวัฒนา นต์ 2515)

ในขั้นต่อไปสรุปได้ว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่บุคคลได้รับ มีผลต่อการก่อเกิด
 ลักษณะที่สำคัญต่าง ๆ ในตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวเด็กและเยาวชน เพราะฉะนั้น
 เรื่องความสามารถในการแก้ปัญหาที่นำที่จะกล่าวได้ว่า บุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่าง
 ปรกกันก็น่าที่จะมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาต่างกันด้วย

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ ได้มีการศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูหลายประเภท ซึ่ง
 ประเภทโดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามแนวปฏิบัติที่มีคามารคามมีต่อ
 ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ซึ่งหมายถึง การที่มีคามารคาให้ความรักใคร่
 นม ให้ความเอาใจใส่ แสดงให้เห็นว่าตนเองมีความรักใคร่เอาใจใส่บุตร การอบรม
 เลี้ยงดูแบบควบคุม ซึ่งหมายถึง บิดามารคาบังคับให้เด็กทำตามที่ตนเห็นชอบ ไม่เป็นกันเอง
 ว่างต่อเด็ก และลงโทษเด็กเมื่อไม่ปฏิบัติตาม ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
 หมายถึง บิดามารคาให้ความรักเอาใจใส่ และใช้วิธีอธิบายสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความ
 ใจและปฏิบัติตาม และมักลงโทษเด็กท้วมทางจิตมากกว่าทางกาย เพื่อให้เด็กเกิดความละอาย
 นึกซ้ำอีก พ่อแม่ที่ใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะใช้เหตุผลในการบังคับเด็กมากกว่าการ

คาทโธลิก และจะใช้วิธีให้รางวัลและลงโทษแก่เด็กอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งจะเป็นผลให้เกิด
ความกล้าแสดงออก มีความคิดริเริ่ม มีเหตุผล คัดลึนใจใค้อย่างมีเหตุผล และออกไค้กอบ
ไค้ และไค้วยการอบรมเลี้ยงดูแบบไค้เหตุผลนี้ ก็จะเป็นผลให้เด็กมีการพัฒนาในค้านสติปัญญา
และในค้านอื่น ๆ เช่น ค้านอารมณ์ และสังคมไค้วย ซึ่งการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการ
อบรมเลี้ยงดูประเภทต่าง ๆ โคยเฉพาะอย่างยิ่ง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และ
แบบไค้เหตุผล ซึ่งในปัจจุบันไค้มีการศึกษาค้นอยู่มากนั้น พบผลไปในเชิงบวกกว่า การอบรม
เลี้ยงดูทั้งสองประเภทที่กล่าวถึงนี้ ก่อให้เด็กพัฒนาการค้านสติปัญญา และพัฒนาการค้านอื่น ๆ
ที่สำคัญ เช่น ในค้านการคึก ค้านความคิดสร้างสรรค์ค้านจริยธรรม เหล่านี้เป็นค้น สรุปรวม
ไค้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบไค้เหตุผลนี้ช่วยก่ให้เด็กพัฒนาการในส่วนที่
สำคัญในคัวบุคคล ในค้านหลัก คือ ค้านสติปัญญา สังคม และอารมณ์ ซึ่งจะเป็นฐานสำคัญใน
การก่อกองบุคลิกภาพที่สำคัญในคัวบุคคลก่ไปไค้วย ตัวอย่างเช่น บุคลิกภาพค้านความรับผิดชอบ
ความเอื้อเฟื้อ และการมีวินัย และการออกไค้รอไค้ เป็นค้น ซึ่งไค้พบทั้งในผลการวิจัยทั้งใน
ต่างประเทศและในประเทศไทยเองว่า การก่อกองของบุคลิกภาพทั้งกล่าวมาแล้วนั้น มีที่มา
จากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว โคยเฉพาะอย่างยิ่ง แบบรักสนับสนุนและแบบไค้เหตุผล
สำหรับในประเทศไทยเองนั้น ไค้พบจากการวิจัยหลายชั้น อาทิเช่น จากงานวิจัยของ พิสมัย
วิบูลสวัสดิ์ (2510) ที่ศึกษากลุ่มเด็กที่กระทำผิดและเด็กปกติว่า เด็กที่กระทำผิดรายงานว่
คนไค้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยกว่าเด็กปกติ

เพราะฉะนั้น จึงอาจกล่าวสรุปรวมไค้ว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู มีผลก่
บุคคล โคยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบไค้เหตุผลซึ่งพบผลจาก
การศึกษาค้นคว่ำในงานวิจัยหลายชั้นว่ ช่วยสนับสนุนพัฒนาของบุคคลไปในเชิงบวกและช่วย
ในการก่อกองคุณลักษณะที่ดีในคัวบุคคลไค้วย ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้งกับเรื่องนี้ ทรงเกื้อน พันชุนนาวิน
และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520, 32-33) ไค้สรุปอธิบายว่ การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
อันไค้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ความคุมปานกลาง การใช้เหตุผลในการฝึกวินัยเด็ก และ
การลงโทษทางจิต มีผลก่พัฒนาการทางจิตของเด็ก และการพัฒนาลักษณะต่าง ๆ ทางจริยธรรม
เด็กที่มีไค้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กซึ่งไค้รับ
การอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ นอกจากนั้นแล้ว จากการประมวลทฤษฎีและผลวิจัยที่เกี่ยวกับความ
สัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ คือ แบบให้ความรัก แบบควบคุม แบบไค้เหตุผล และ

การลงโทษทางจิต สรุปได้ชัดเจนว่า วิธีการให้ความรักนั้นสำคัญที่สุดต่อพัฒนาการทางจริย-
ธรรมของเด็ก และการเลี้ยงดูแบบรักยังมีปฏิสัมพันธ์กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูประเภทอื่น ๆ ไป
ในทางที่ช่วยให้การเลี้ยงดูแบบทาง ๆ อีก 3 แบบ มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมจิตใจของ
เด็กอย่างก็อีกด้วย แนวความคิดนี้ตรงกับแนวคิดของนักวิชาการหลายคน อาทิเช่น วอลเทอร์
และปาร์ก (Walters & Parke, 1976) เป็นต้น ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุ
ผล ทำให้เด็กรู้จักผิดชอบชั่วดีและละอายต่อบาป และยังคงช่วยเด็กได้รับการถ่ายทอดกฎเกณฑ์
และระเบียบของสังคมได้อย่างดีและเข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมด้วย นอกจากนี้แล้ว
การอบรมเลี้ยงดูการใช้เหตุผลจะช่วยให้เด็กควบคุมตนเองได้อีกด้วย

สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันนั้น ถึงแม้ว่าจะพบว่าเป็นรูปแบบของ
การอบรมเลี้ยงดูที่ช่วยส่งเสริมหรือช่วยในการก่อตั้งปลูกฝังลักษณะการที่สำคัญในตัวของคนน้อย
กว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น เช่น แบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลก็ตามที่ แต่ก็ยังเป็นรูปแบบ
ของการอบรมเลี้ยงดูที่มีความสำคัญอยู่ไม่น้อย และจากผลของการวิจัยที่มีผู้ทำทั้งในต่างประเทศ
และในประเทศไทยเอง ก็พบผลว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากอาจส่งผลทางลบในบาง
ลักษณะ แต่เมื่อใช้ร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ก็อาจส่งผลเชิงบวกได้ ดังเช่น เบ็คเคอร์
(Beker, 1964) ได้พบจากการวิจัยว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก จะมี
ลักษณะเชื่อฟัง สุภาพ เอื้อเฟื้อ และฟังฟังผู้ใหญ่ เช่นเดียวกับที่ กวงเคียน พันซุนนำวิน
และเพ็ญแซ ประจันปัจฉิม (2520, หน้า 25) ได้พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ
ควบคุมมากจะมีลักษณะเอื้อเฟื้อสูง แต่ก็จะมีลักษณะยอมตามสูง และขาดความคิดสร้างสรรค์
ด้วย แต่เมื่อนำเอาการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก โดยลดระดับการควบคุมลง แล้วใช้ร่วม
กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ก็จะก่อให้เกิดผลเชิงบวกได้ และจากงานวิจัยของคนอื่น ๆ
อีกหลายชิ้น ซึ่งได้ศึกษากับกลุ่มเด็กนักเรียนในระดัมนิยมกันในเมืองกรุงเทพมหานครที่ได้พบว่า
การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก มีผลทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ ส่วน
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันนั้นมีผลทำให้เด็กมีความคิดอย่างละเอียดลออสูง

จึงอาจสรุปในส่วนนี้ได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มิได้ส่งผลทาง
ลบไปเสียทางเดียว แต่หากนำมาใช้ให้เหมาะสมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ ก็อาจส่งผล
เชิงบวกได้

สำหรับในงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งผู้วิจัยมุ่งประสงค์จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถทางการแก้ปัญหา และสำหรับรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ควรส่งเสริมต่อการพัฒนาความสามารถทางการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นเนื้อหาสำคัญ ในงานวิจัยชิ้นนี้นั้น ถึงแม้ว่าจะไม่มีแนวทฤษฎีหรือผลการวิจัย จะช่วยสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างสองประการนี้โดยตรงก็ตาม แต่ก็เชื่อแน่ว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อระดับพัฒนาทางความสามารถทางการแก้ปัญหาของบุคคล ทั้งนี้เนื่องจาก ความสามารถทางการแก้ปัญหา (Problem-Solving Ability) เป็นลักษณะการลักษณะหนึ่งที่อยู่ในตัวบุคคลซึ่งจะต้องอยู่ภายใต้กระบวนการพัฒนาเช่นเดียวกับลักษณะการอื่น ๆ และย่อมได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ในเชิงจิตสังคมเช่นเดียวกับลักษณะการอื่น ๆ ด้วย สำหรับในประเทศไทยนั้น การศึกษาค้นคว้าเรื่องพัฒนาการด้านความสามารถทางการแก้ปัญหาของบุคคลยังมีทำอยู่น้อย แต่งานศึกษาที่มีทำอยู่นั้นก็ได้พบผลว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และแบบใช้เหตุผลมีระดับพัฒนาการด้านความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ เพราะฉะนั้น ในที่นี้จึงน่าจะสรุปได้ว่า ในด้านพัฒนาการทางความสามารถทางการแก้ปัญหาแล้ว เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลจะมีความสามารถด้านนี้สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น

เพราะฉะนั้น ตามเนื้อหา หลักการ ทฤษฎีและการวิจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูสรุปได้ว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างพอเหมาะ ซึ่งหมายถึง บิดามารดาให้ความรักมาก บิดามารดาใช้เหตุผลในการเลี้ยงดู และมีการควบคุมน้อย มีการลงโทษอย่างเหมาะสม โดยมีการลงโทษทางกายน้อย ทางจิตมาก จะมีการพัฒนาทางด้านจิตใจไปได้เร็ว รวมไปถึงการพัฒนาความสามารถทางการแก้ปัญหาคด้วย ซึ่งการอธิบายในเรื่องนี้อาจนำเอาฐานหลักของทฤษฎีพัฒนาการของบุคคล เช่น ทฤษฎีของ เซียร์และคอบะ (Sears, Maccoby และ Lewin, 1957) เป็นต้น มาอธิบายได้ว่า ความรักและอบอุ่นที่เด็กได้รับจากบิดามารดากระตุ้นให้เกิดเกิดความพอใจ และจะเลียนแบบพ่อแม่ เด็กจะมีความพอใจที่จะทำตามคำสั่งของพ่อแม่และยอมรับการถ่ายทอดอบรมจากพ่อแม่ ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นฐานอันสำคัญของพัฒนาการขั้นต่อไป รวมไปถึงพัฒนาการของการก่อตั้งคุณลักษณะที่สำคัญในตัวเด็กด้วย

เนื้อหา หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการแก้ปัญหา

ในทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ มีความเชื่อว่า เพศ และอายุที่ต่างกันของบุคคลมีผลต่อระดับความสามารถทางการพัฒนา ซึ่งความเชื่อนี้เป็นทฤษฎีหลักทฤษฎี และผลของการศึกษาค้นคว้าที่ผ่านมา ความที่โต้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ทางด้านอายุนั้น มีความเชื่อว่า ผู้ที่มีวัยสูงกว่าย่อมมีประสบการณ์สูงกว่าบุคคลที่มีวัยต่ำกว่า เป็นผลให้เขาสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีวัยต่ำกว่า และหากจะศึกษาโดยใช้ระดับการศึกษาของบุคคลแทนอายุ ก็จะได้พบผลเช่นเดียวกันว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ทั้งนี้เนื่องจาก ความสามารถทางการแก้ปัญหานั้น เป็นความสามารถที่พัฒนาไปตามขั้นก่อนของอายุของบุคคล ซึ่งหมายถึงพัฒนาการของระดับสติปัญญาของบุคคลนั่นเอง เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้นหรือมีการศึกษามากขึ้น ก็จะมีระดับความพร้อมของความสามารถในการคิดรวมไปถึงการรอบรู้ในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น เป็นเหตุให้มีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงขึ้น เพราะฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า บุคคลที่มีระดับอายุ หรือระดับการศึกษาสูงกว่า จะมีความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าบุคคลที่มีระดับอายุหรือระดับการศึกษาต่ำกว่า

สรุปได้ว่า ทฤษฎีที่สามารถอธิบายถึงพัฒนาการของระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาของบุคคล โดยอธิบายความแตกต่างของระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของบุคคลที่มีอายุต่างกันนั้น สามารถใช้ทฤษฎีหลายแนวด้วยกัน เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ (Gagne, 1972) ของบุคคล ซึ่งอธิบายถึง การเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นกระบวนการขั้นสูงที่บุคคลต้องอาศัยการประสมประสานกันของประสบการณ์หรือความรู้ต่าง ๆ เข้ามาเพื่อการแก้ปัญหา เพราะฉะนั้น จึงมีแนวโน้มว่า ผู้ที่อยู่ในวัยสูงกว่าย่อมมีความสามารถด้านนั้นน้อยกว่า นอกจากนั้นแล้ว ทฤษฎีพัฒนาการของบุคคลในแง่ของสติปัญญา (Piaget, 1962) ก็ที่โต้กล่าวได้แล้วตอนต้น ก็อธิบายว่า ระดับความสามารถทางสติปัญญาของเด็ก เช่น ในเรื่องของ การแก้ปัญหาก็จะเป็นไปตามขั้นก่อนของอายุ เพราะฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า ความสามารถทางการแก้ปัญหาเป็น ลักษณะการ (Trait) อันหนึ่งซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคล และพัฒนาการของความสามารถอันนี้ในตัวบุคคลเป็นไปตามขั้นก่อน ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามแนวของทฤษฎีที่กล่าวมาช่วยการเรียนรู้ของบุคคลหรือทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาของบุคคลนั่นเอง และตามแนวทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วนี้ อาจสรุปได้ว่า บุคคลที่มีระดับอายุสูงกว่า จะมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าผู้มีอายุน้อยกว่า เช่นเดียวกับกับระดับชั้นเรียน ซึ่งผู้ที่เรียนอยู่ในระดับชั้นเรียน

ที่สูงกว่า น่าจะมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่า สำหรับเพศนั้น ไม่น่าจะมีความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงในด้านความสามารถทางการแก้ปัญหา ซึ่งอันนี้น่าจะมาจากฐานความเชื่อที่ว่า โดยปัจจัยด้านเพศเพียงประการเดียว ไม่น่าจะส่งผลก่อให้เกิดความแตกต่างด้านความสามารถทางการแก้ปัญหา นอกจากนี้แล้ว ยังมีข้อสรุปในด้านระบบความคิดและการแก้ปัญหาระหว่างชายและหญิงว่า เพศชายและหญิง มีความสนใจและมีระบบการคิดการแก้ปัญหาไปคนละด้าน เช่น เพศหญิง สนใจในการคิดและแก้ปัญหาที่มีลักษณะเป็นนามธรรมหรือที่เป็นรายละเอียดซับซ้อน ส่วนเพศชายสนใจการคิดและแก้ปัญหาในลักษณะที่เป็นรูปธรรม หรือที่มองเห็นได้ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของความสามารถในการแก้ปัญหานี้ ก็ยังไม่สามารถหรือไม่อาจบอกได้ว่า เพศใดมีความสามารถด้านนี้สูงกว่ากัน และสำหรับการวิจัยที่ได้มีผู้ทำขึ้นในประเทศไทยในเรื่องความแตกต่างด้านเพศกับความสามารถทางการแก้ปัญหาที่ได้กล่าวอ้างไว้แล้วในตอนต้นของรายงานวิจัยฉบับนี้ เช่น งานของ เฉลิมพล กันสกุล (2521) เป็นต้น ก็ไม่พบผลความแตกต่างระหว่างเพศเช่นกัน เพราะฉะนั้น จึงน่าจะกล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านเพศไม่มีผลต่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของบุคคล

ส่วนปัจจัยด้านสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับการศึกษาและอาชีพของบิดามารดา ซึ่งรวมเรียกว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ-สังคมของครอบครัว ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลมากที่สุดปัจจัยหนึ่ง และก็เป็นตัวแปรทางสังคมวิทยาที่อธิบายถึงความแตกต่างของบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้มากที่สุด มีแนวทฤษฎีและผลจากการศึกษาค้นคว้าทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศจำนวนมาก ที่สนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอันนี้กับตัวบุคคล ในแนวทฤษฎีทางสังคมวิทยานั้น ชั้นทางสังคม (Social class) ระดับหนึ่ง ๆ จะถ่ายทอดและหล่อหลอมบุคคลในชั้นทางสังคมของตนให้มีความแตกต่างไปจากบุคคลในชั้นทางสังคมอื่น และครอบครัวมักเป็นตัวแทนของการถ่ายทอดอบรมนี้ เพราะฉะนั้น เมื่อบุคคลอยู่ในชั้นทางสังคมใด เขาย่อมได้รับการหล่อหลอมและได้รับโอกาสในชีวิตในระดับหนึ่ง ซึ่งแตกต่างไปจากบุคคลในชั้นทางสังคมอื่นด้วย มักพบว่า บุคคลในชั้นทางสังคมระดับสูงและปานกลาง จะมีความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม แนวคิด และพฤติกรรมแตกต่างไปจากบุคคลที่อยู่ในชั้นต่ำ บิดามารดาที่อยู่ในชั้นทางสังคมสูง กลาง และต่ำ จะถ่ายทอดลักษณะประจำชั้นทางสังคมของตนไปสู่บุตรด้วย (Elkin, 1960)

นอกจากนี้แล้ว จากการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ โดยมีระดับชั้นทางสังคมเป็นตัว

แปรที่ทำการศึกษา มักพบว่า ระดับชั้นทางสังคมเป็นที่มาของความแตกต่างระหว่างบุคคล และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว มีส่วนสำคัญในการช่วยสนับสนุนหรือชักชวน การพัฒนาของลักษณะเหล่านี้ ในบ้านจริยธรรมนั้น Kay (1975) ให้ความสำคัญแก่ฐานะทาง เศรษฐกิจ-สังคม ของครอบครัวอย่างมาก นอกจากนี้แล้ว Burton (1963) พบว่า เด็กที่ มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคมต่ำ จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมต่ำกว่าเด็กที่ มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคมอื่น ๆ ส่วนค่านิยมก็เป็นเช่นเดียวกัน คือ มัก พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะมีค่านิยมที่สอดคล้อง กับสังคมน้อยกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางและสูง และมักจะเป็นผู้กระทำผิดมากกว่า และจากการศึกษาในประเทศไทยด้านความสามารถทาง การแก้ปัญหา ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้โดยทรงนั้น (เฉลิมพล ทันสกุล, 2521) ก็ได้พบว่าเด็กที่มีระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะมีระดับความสามารถทางการ แก้ปัญหาสูงกว่าเด็กในระดับชั้นทางสังคมกลางและต่ำ

และเมื่อประมวลผลของการศึกษาค้นคว้าในบ้านวิจัยเชิงสภาพแวดล้อมทาง เศรษฐกิจ-สังคม เช่น ระดับรายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดามารดา ที่ได้มีการจัดทำใน ระยะที่ผ่านมานี้ ก็สามารถสรุปได้ว่า บัณฑิตบ้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว เช่น อาชีพของ บิดามารดาและรายได้ของครอบครัวมีผลต่อลักษณะนิสัย และพฤติกรรมที่สำคัญของเด็กไทย อาทิเช่น ในเรื่องความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ (ฉันท แพเพชร, 2517) หรือใน เรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในเรื่องความคิดเชิงเหตุผล หรือในเรื่องสติปัญญาก็เช่นเดียวกัน พบว่า เด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยเหล่านี้ ผู้ที่มาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจ ปานกลางและสูง จะมีระดับความสามารถที่กล่าวนี้สูงกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ และในค่านิยมและการใช้สติปัญญาของเด็ก อาทิเช่น ในเรื่องความสามารถในการแก้ ปัญหาและความสามารถในการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล (เฉลิมพล ทันสกุล, 2521, เขาวที วิบูลย์ศรี, 2529) ก็พบผลเช่นเดียวกันว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ กลางและสูง มีความสามารถที่กล่าวนี้สูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ ต่ำ

เพราะฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจ-สังคมของครอบครัว
ได้แก่ รัศมีรายได้ของครอบครัว และอาชีพของบิดามารดา มีผลต่อรัศมีความสามารถ
ในการแก้ปัญหา

จากฐานของทฤษฎี หลักการ และผลของการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ประมวล
มาแล้วทั้งหมด สามารถตั้งเป็นสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ได้ดังนี้ คือ

1. เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างรูปแบบกัน มีรัศมีความสามารถในการ
แก้ปัญหาต่างกัน โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีรัศมี
ความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กกลุ่มอื่น ๆ
2. เด็กที่มีชั้นเรียนต่างกัน มีรัศมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างกัน โดย
เด็กที่เรียนอยู่ในชั้นสูงกว่า มีรัศมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่า
เด็กที่อยู่ในชั้นเรียนต่ำกว่า
3. เด็กที่ครอบครัวมีสถานภาพทางเศรษฐกิจ-สังคม ได้แก่รายได้ของครอบครัว
และอาชีพของบิดามารดาต่างกัน มีรัศมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง
กัน โดยที่เด็กที่ครอบครัวมีรัศมีรายได้สูงกว่า และมีบิดามารดาที่มีอาชีพระดับ
สูงกว่า มีรัศมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่ครอบครัวมีสถาน-
ภาพต่ำกว่านี้ต่ำกว่า

บทที่ 2

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า มีการดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ ขั้นที่หนึ่ง เลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขั้นที่สอง สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ขั้นที่สาม ได้แก่ การวิเคราะห์ แปลผลข้อมูล รายละเอียดของการดำเนินงานทั้ง 3 ขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

ขั้นที่หนึ่ง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4, 6 และในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, 4, 6 ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมและมัธยมในโรงเรียน 3 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้ได้มาโดยการเลือกโรงเรียนที่เป็นหน่วยของการศึกษา อย่างเฉพาะเจาะจง 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนประถมและมัธยมสาธิตประสานมิตร โรงเรียนราชวินิจ และโรงเรียนวิทิตาคุณอง ได้แก่นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมด 550 คน

ขั้นที่สอง การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามด้านข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ด้านเพศ อายุ ระดับชั้นเรียน อาชีพของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัว ตอนที่ 2 เป็นคำถามด้านรูปแบบของการได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว 3 ประเภท คือ แบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดกวดขัน ตอนที่ 3 เป็นแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา มีลักษณะเป็นสถานการณ์และให้ผู้ตอบแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้น

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้ทำเป็นขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการศึกษา

ค้นคว้าที่ได้มีผู้ทำเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาในส่วนของเครื่องมือวิธีการรูปแบบของ
 การอบรมเลี้ยงดู 3 ประเภทนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และแนววิธีการรูปแบบการอบรม
 เลี้ยงดูที่ได้มีผู้ทำในต่างประเทศ รวมทั้งได้ศึกษาเนื้อหาและวิธีการในการถ่ายทอดทางสังคม
 และการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นเชิงทฤษฎี ที่เป็นเชิงปฏิบัติและที่เป็นผลการวิจัยในการศึกษาค้นคว้า
 เรื่องการถ่ายทอดทางสังคมและการอบรมเลี้ยงดู สร้างเป็นแนววิธีการรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู
 3 ประเภท มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า

ในทำนเครื่องมือวัดความสามารถในการแก้ปัญหานั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวการสร้าง
 เครื่องมือจากเอกสารหลายชั้น รวมทั้งจากรูปแบบของการทดลองการฝึกความสามารถในการ
 แก้ปัญหาที่ได้มีการจัดทำในต่างประเทศด้วย และได้ใช้การวัดระดับความสามารถในการแก้
 ปัญหา โดยใช้รูปแบบของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและให้ผู้ตอบได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (ดูภาค
 ผแนวกท้ายเล่ม) สถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้นมีรวมทั้งหมด 20 ข้อ

การให้คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งตามเป็นสถานการณ์ต่าง ๆ
 และให้ผู้ตอบแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้น ๆ และให้บอกเหตุผลในการกระทำเช่นนั้นด้วยนั้น
 ผู้ตอบจะได้คะแนนไปคามความสามารถในการแก้ปัญหานั้น ซึ่งมีอยู่ 3 ระดับ คือ ถ้าผู้ตอบ
 ให้คำตอบที่แสดงว่า แก้ปัญหาอย่างง่ายเพื่อให้ตนเองพ้นความผิด ก็จะได้คะแนนต่ำสุด คือ
 1 คะแนน แต่ถ้าผู้ตอบให้การแก้ไขปัญหามีความซับซ้อนขึ้นก็จะได้ 2 คะแนน และถ้ามีความ
 ซับซ้อนยิ่งขึ้นก็จะได้ 3 คะแนน ตัวอย่างเช่น สถานการณ์ข้อ 1 ในแนววิธีการความสามารถใน
 การแก้ปัญหา (ดูภาคผนวก)

ในชั่วโมงคณิตศาสตร์ ครูสั่งให้นักเรียนทุกคนนำการบ้านมาส่ง แก่ครูชัยสิมนำมา
 จากบ้าน ถ้านักเรียนเป็นชายจะแก้ปัญหานั้นอย่างไร

.....

เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

.....

.....

- การให้คะแนน
1. ผู้ตอบจะได้ 1 คะแนน ถ้าตอบว่า "บอกครูว่าทำแล้ว แค่มืมเอามา" และให้เหตุผลว่า "ครูจะได้ไม่ตี"
 2. ผู้ตอบจะได้ 2 คะแนน ถ้าตอบว่า "บอกครูว่าทำแล้ว แค่มืมเอามา" ถ้าอนุญาตก็จะโทรศัพท์ไปที่บ้านให้คุณแม่เอามาให้ที่โรงเรียน" และให้เหตุผลว่า "ครูจะได้ทราบว่าได้ทำการบ้านที่ให้ไป เสร็จเรียบร้อยแล้ว"
 3. ผู้ตอบจะได้ 3 คะแนน ถ้าตอบว่า "บอกครูว่าทำแล้ว แค่มืมเอามา" เพราะเมื่อวานนี้มีการบ้านหลายอย่าง เลยหยิบสมุดมืมเอามา แค่มืมนี้จะนำมาส่งให้เรียบร้อย รวมทั้งจะทำการบ้านที่ให้ไปใหม่ให้เรียบร้อยด้วย" และให้เหตุผลว่า "ต้องพยายามอธิบายให้ครูเข้าใจว่ามืมเอามาจริง ๆ"

เนื่องจากคำตอบของผู้ตอบแต่ละคนมีความหลากหลายไม่เหมือนกัน ผู้วิจัยจึงพิจารณาคำตอบที่ละคำตอบ และให้คะแนนไปตามความซับซ้อนของคำตอบนั้น ๆ เป็น 1 หรือ 2 หรือ 3 คะแนน ตามเกณฑ์ที่กล่าวแล้วข้างต้น

ในการทดสอบเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นนี้ ให้นำแบบวัดทั้ง 3 ตอนไปทดลองใช้กับเด็กที่อยู่ในวัยเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมกับวัย ภาษาและความยากง่ายของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่เป็นเครื่องมือวัดระดับความสามารถในการแก้ปัญหาพบว่า เครื่องมือที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถใช้เก็บข้อมูลได้

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือวัดให้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนที่เป็นหน่วยในการศึกษาได้ทำจนแล้วเสร็จ แล้วจึงนำกลับมาเพื่อการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ แปลผล ข้อมูล

การแปลผลข้อมูล ทำโดยการวิเคราะห์จำแนกข้อมูลออกเป็นด้าน คือ ด้านข้อมูลส่วนตัว ด้านรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู และด้านความสามารถในการแก้ปัญหา แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ได้วางไว้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ไว้แก่ การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย ค่าคะแนนความเบี่ยงเบน ค่าคะแนนที่
และค่าคะแนนความแปรปรวนแบบทางเดียว

และการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ให้นำเสนอเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้
คือ

ตอนที่ 1 : การนำเสนอข้อมูลด้านข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างรูปแบบของ
การอบรมเลี้ยงดู และระดับความสามารถในการแก้ปัญหา

ตอนที่ 2 : เป็นการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยที่ได้ตั้งไว้

ตอนที่ 1 : ข้อมูลพื้นฐาน รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความสามารถในการแก้ปัญหา

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน
3 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร คือในโรงเรียนสาธิต มศว. ประสานมิตร โรงเรียนราชวินิจ
และโรงเรียนวิทิตาคุณ ซึ่งมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนแต่ละแห่งจำนวน 153 คน
224 คน และ 173 คนตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมี 550 คน ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัว-
อย่าง ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน อาชีพของบิดามารดา รายได้ของครอบครัว แสดงใน
ตาราง 1 ต่อไปนี้ คือ

ตาราง 1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
1. ก้าวเพศ		
- เพศชาย	271	49.3
- เพศหญิง	279	50.7
รวม	550	100.0
2. ระดับชั้นเรียน		
- เรียนอยู่ชั้น ป.2	19	3.5
- เรียนอยู่ชั้น ป.4	107	19.5
- เรียนอยู่ชั้น ป.6	117	21.3
- เรียนอยู่ชั้น ม.2	118	21.5
- เรียนอยู่ชั้น ม.4	86	15.6
- เรียนอยู่ชั้น ม.6	103	18.7
รวม	550	100.0
3. อาชีพของบิดา		
- อาชีพวิชาชีพ	249	45.3
- อาชีพค้าขาย	93	16.9
- อาชีพบริการ	38	6.9
- อาชีพแรงงานชั้นสูง	74	13.5
- อาชีพแรงงานชั้นต่ำ	30	5.5
- ไม่มีอาชีพ	10	1.5
- ไม่ตอบ	56	10.2
รวม	550	100.0
4. อาชีพของมารดา		
- อาชีพวิชาชีพ	157	28.5
- อาชีพค้าขาย	84	15.3

ข้อมูล	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
- อาชีพบริการ	42	7.6
- อาชีพแรงงานชั้นสูง	22	4.0
- อาชีพแรงงานชั้นต่ำ	45	8.2
- ไม่ได้ทำงานเป็นแม่บ้านดูแลครอบครัว	150	27.3
- ไม่ตอบ	50	9.1
รวม	550	100.0
5. รายได้ของครอบครัว		
- ต่ำกว่า 3,000 บาท	70	12.7
- ระหว่าง 3,001-8,000 บาท	214	38.9
- สูงกว่า 8,001 บาทขึ้นไป	258	46.9
- ไม่ตอบ	8	1.5
รวม	550	100.0

ตามข้อมูลพื้นฐานในการาง 1 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีทั้งเพศชายและหญิง จำนวนเท่า ๆ กัน ส่วนในค้ำนชั้นเรียนแล้ว ยกเว้นในชั้นประถมปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง จะมีจำนวนเท่า ๆ กัน ในค้ำนอาชีพของบิดาและมาราคำน้ัน ค้ำนบิดาส่วนมากมีบิดาประกอบอาชีพค้ำนวิชาชีพมากที่สุด รองลงมาคือ ค้ำชายและอาชีพแรงงานชั้นสูง ค้ำนมาราคำน้ัน ที่มีมากที่สุด คือ มีอาชีพค้ำนวิชาชีพ หรือไม่ได้ทำงานดูแลบ้านและครอบครัว รองลงไปคือ อาชีพค้ำชาย สำหรับรายได้ของครอบครัวน้ัน ที่มีมากที่สุดคือ มีรายได้ตั้งแต่ 8,001 บาท ขึ้นไป กับที่มีรายได้ระหว่าง 3,001-8,000 บาท สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีพื้นฐานที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในค้ำนสภาพของครอบครัว ซึ่งจะมาจากครอบครัวที่มีสถานภาพเศรษฐกิจ-สังคม ในระดับกลางค่อนข้างสูงเป็นส่วนมาก

สำหรับรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ เป็นไปก้ิงการาง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ

การอบรมเลี้ยงดู	\bar{x}	S.D.
1. แบบรักสนับสนุน	36.1	6.28
2. แบบใช้เหตุผล	32.9	5.68
3. แบบเข้มงวดกวดขัน	23.2	6.90

จากตารางที่ 2 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 รูปแบบใกล้เคียงกัน แต่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล มากกว่าแบบอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด

ส่วนระดับความสามารถในการแก้ปัญหา นั้น เป็นไปตามตาราง 3 ต่อไปนี้ คือ

ตาราง 3 คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหา แยกตามเพศ และระดับชั้นเรียน

ความสามารถทางการแก้ปัญหา	\bar{x}	S.D.
1. เพศ		
- ชาย	21.5	1.84
- หญิง	22.1	2.72
2. ระดับชั้นเรียน		
- ป.2	20.5	1.42
- ป.4	21.1	1.70
- ป.6	21.7	1.73
- ม.2	22.5	2.71
- ม.4	21.9	2.23
- ม.6	22.2	2.95

จากตารางที่ 3 แสดงว่านักเรียนเพศชายและหญิงมีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาในระดั้มใกล้เคียงกัน และโดยภาพรวมแล้วนักเรียนหญิงมีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเพศชายเล็กน้อย ส่วนในด้านระดั้มชั้นเรียนนั้น นักเรียนแต่ละชั้นจะมีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาใกล้เคียงกัน ยกเว้นในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เท่านั้น ที่มีคะแนนอันนี้ต่ำกว่าในระดั้มชั้นเรียนอื่น ๆ ส่วนนักเรียนในชั้นมัธยมนั้นจะมีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนระดั้มประถม และโดยภาพรวมแล้วในกลุ่มตัวอย่างนี้ นักเรียนระดั้มมัธยมจะมีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนระดั้มชั้นประถมศึกษา

ตอนที่ 2 : การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า "เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทางรูปแบบกัน มีระดั้มความสามารถในการแก้ปัญหาต่างกัน โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนจะมีระดั้มความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กกลุ่มอื่น ๆ" ผลของการทดสอบสมมติฐาน เป็นไปตามตาราง 4 ต่อไปนี้

ตาราง 4 การอบรมเลี้ยงดูกับระดั้มความสามารถในการแก้ปัญหา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	17.0865	5.6955	1.0045
ภายในกลุ่ม	502	2846.3048	5.6699	
รวม	505	2863.3913	5.6699	

(นัยสำคัญทางสถิติที่ระดั้ม .05)

ผลจากตารางแสดงว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทางประเภทกัน มิได้ส่งผลต่อระดั้มความสามารถในการแก้ปัญหา

สมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า "เด็กที่มีชั้นเรียนต่างกัน มีระดั้มความสามารถในการแก้ปัญหาต่างกัน โดยเด็กที่เรียนอยู่ในชั้นสูงกว่ามีระดั้มความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่อยู่ในชั้นต่ำกว่า" ผลของการทดสอบสมมติฐานเป็นไปตามตาราง 5 ต่อไปนี้คือ

ตาราง 5 ระดับชั้นเรียนกับระดับความสามารถในการแก้ปัญหา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	5	161.7590	32.3518	6.1134 *
ภายในกลุ่ม	544	2878.8156	5.2919	
รวม	549	3040.5745	-	-

(นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05)

ผลจากการวางแสดงว่ามีความแตกต่างของคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาของเด็กที่มีชั้นเรียนต่างกัน เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบต่อไปด้วยการเปรียบเทียบ โดยวิธีของ เชฟเฟ้ (Scheffe) พบความแตกต่างของคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหของเด็กระดับชั้นมัธยมปีที่ 2 กับชั้นประถมปีที่ 2 และเด็กระดับชั้นมัธยมปีที่ 2 กับชั้นมัธยมปีที่ 4 และเด็กระดับชั้นมัธยมปีที่ 6 กับชั้นประถมปีที่ 4 ดังตาราง 6 ต่อไปนี้

ตาราง 6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาคำระดับชั้นเรียน

ระดับชั้นเรียน	\bar{X}	X_1 20.52	X_2 21.14	X_3 21.71	X_4 21.91	X_5 22.22	X_6 22.55
ป.2	20.52	-	0.61	1.19	1.39	1.69	2.02*
ป.4	21.14		-	0.57	0.77	1.08*	1.41*
ป.6	21.71			-	0.20	0.50	0.83
ม.2	21.91				-	0.30	0.63
ม.4	22.22					-	0.32
ม.6	22.55						-

(นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05)

จากตาราง 6 จะเห็นได้ว่า เด็กในชั้นเรียนสูงกว่ามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า เพราะฉะนั้น ข้อมูลที่ได้จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ว่าคือ เด็กที่มีชั้นเรียนต่างกันจะมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาต่างกัน และเด็กที่เรียนอยู่ในชั้นเรียนที่สูงกว่าจะมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่า

สมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า "เด็กที่ครอบครัวมีสถานภาพทางเศรษฐกิจ-สังคมต่างกัน ได้แก่ รายได้ของครอบครัวและอาชีพของบิดามารดาต่างกัน จะมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาต่างกัน โดยเด็กที่ครอบครัวมีระดับรายได้สูงกว่าและบิดามารดามีอาชีพสูงกว่า มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่ครอบครัวมีสถานภาพดังกล่าวที่ต่ำกว่า" ผลของการทดสอบสมมติฐานเป็นไปตามตาราง 7, 8, 9 ต่อไปนี้

ตาราง 7 ระดับรายได้ของครอบครัวกับความสามารถในการแก้ปัญหา

ระดับรายได้	\bar{X}	S.D.
ต่ำกว่า 3,000 บาท	22.0	2.6
ระหว่าง 3,001-8,000 บาท	22.1	2.3
สูงกว่า 8,001 บาท	21.6	2.1

จากข้อมูลข้างต้น ไม่พบความแตกต่างของรายได้ของครอบครัวกับคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา

ตาราง 8 อาชีพของบิดากับความสามารถในการแก้ปัญหา

ประเภทของอาชีพ	\bar{X}	S.D.
วิชาชีพ	21.9	2.39
ค้าขาย	22.2	2.48
บริการ	21.2	1.65
ผู้ใช้แรงงานชั้นสูง	21.7	2.05
ผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ	21.7	2.37

จากข้อมูลตาราง 8 ไม่พบความแตกต่างของอาชีพของบิกากับคะแนนความ
สามารถในการแก้ปัญหา

ตาราง 9 อาชีพของมารคากับความสามารถในการแก้ปัญหา

ประเภทของอาชีพ	\bar{X}	S.D.
วิชาชีพ	21.7	2.00
ค้าขาย	21.9	2.80
บริการ	21.6	2.10
ผู้ใช้แรงงานชั้นสูง	22.1	2.40
ผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ	22.1	3.10

จากข้อมูลข้างต้น ไม่พบความแตกต่างของอาชีพของมารคากับคะแนนความ
สามารถในการแก้ปัญหา

สรุปได้ว่า ทัวแปรด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว ได้แก่
รายได้ของครอบครัว และอาชีพของบิดาและมารคาไม่มีผลต่อคะแนนความสามารถในการแก้
หาของกลุ่มผู้ตอบ เพราะฉะนั้น ข้อมูลที่ได้ในตาราง 7, 8, 9 จึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน
3 ที่ได้วางไว้ของการวิจัยครั้งนี้

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 7-18 ปี และเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหา และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน ระดับรายได้ของครอบครัวและอาชีพของบิดามารดา

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน 3 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร มีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 550 คน

สำหรับวิธีการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบวัดดังกล่าวนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบเกี่ยวกับรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ และระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาที่มีอยู่ นอกจากนี้แล้วยังให้กลุ่มตัวอย่างตอบเกี่ยวกับระดับรายได้ของครอบครัวและอาชีพของบิดามารดาด้วย

ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ได้ใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ และวิธีการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และการใช้การทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีทดสอบของ เชฟเฟ่ (Schaffe)

ผลของการวิจัย พบว่า ในด้านข้อมูลส่วนตัวนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ ครอบครัวมีรายได้ในระดับรายไต่ก็มีจำนวนมากที่สุด รองลงไปก็คือ ครอบครัวมีรายได้ปานกลาง ครอบครัวมีรายไต่ค่า่นั้นมีจำนวนน้อยที่สุด ในด้านอาชีพของบิดานั้น ที่มากที่สุด คือ อาชีพกานวิชาชีพ รองลงมาคือ ค้าขาย และแรงงานชั้นสูง นอกจากนั้นเป็นอาชีพบริการ และแรงงานชั้นต่ำ ส่วนอาชีพของมารดานั้น ที่มากที่สุด คือ อาชีพกานวิชาชีพ รองลงมาคือ อาชีพแม่บ้าน ที่เหลือเป็นอาชีพค้าขาย แรงงานชั้นต่ำ

อาชีพค้าปลีกบริการในร้านรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนมากได้รับการ
อบรมเลี้ยงดูในรูปแบบใดก็ได้เลี้ยงดูกัน คือ แบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล ซึ่งมีผู้ตอบมาก
ที่สุด ส่วนผู้ที่ตอบว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันนั้นมีน้อยที่สุด

สำหรับความแตกต่างในด้านระดับความสามารถในการแก้ปัญหาานั้น ในงานวิจัย
พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับชั้นเรียนสูงกว่าจะมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่า
กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับชั้นเรียนต่ำกว่า และพบความแตกต่างของระดับความสามารถในการแก้
ปัญหาของเด็กในระดับประถมด้วยกัน และในระหว่างเด็กในระดับประถมศึกษากับมัธยมศึกษา
ไปด้วย ยิ่งเด็กมีระดับชั้นเรียนต่ำกว่าเท่าไร ระดับความสามารถในการแก้ปัญหาก็จะต่าง
มากขึ้นเท่านั้น ส่วนตัวแปรหรือปัจจัยอื่น ๆ เช่น ระดับอาชีพของบิดามารดา และระดับ
รายได้ของครอบครัว พบว่า ไม่ได้มีผลต่อความแตกต่างด้านระดับความสามารถในการแก้
ปัญหาของกลุ่มตัวอย่าง

ปรัายผล

ในส่วนของการอภิปรายผลนี้ จะอภิปรายไปตามสมมติฐานแต่ละข้อที่ได้วางไว้
ต่อไปนี้ คือ

1. ทิวว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน จะมีระดับความสามารถในการ
แก้ปัญหาต่างกัน ซึ่งในการวิจัยนี้ไม่พบผลตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ แม้ว่าจะพบว่า เด็กที่ได้รับ
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล จะมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา
สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น แต่ก็ยังไม่ถึงระดับที่ยอมรับการสถิติได้ สาเหตุที่
เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กส่วนมากที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
และแบบใช้เหตุผลเป็นส่วนมาก มีจำนวนผู้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น เช่น แบบเข้มงวด-
กวดขัน เป็นจำนวนน้อยก็เป็นได้ สาเหตุอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างของงาน
วิจัยชั้นนี้ มีช่วงอายุยาวตั้งแต่อายุ 7-18 ปี เพราะฉะนั้น จึงอาจเป็นไปได้ว่า พ่อแม่อาจต้อง
ได้รับการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัยของเด็กก็เป็นได้ และอาจใช้รูปแบบ
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลมากกว่าแบบอื่น ๆ ซึ่งมีนำเอาเหตุผลเหล่านี้
มาพิจารณาถ้กับระดับรายได้ของครอบครัวและอาชีพของพ่อแม่แล้ว น่าจะอธิบายได้ว่า บิดา
มารดาของเด็กในกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ซึ่งอยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคม ระดับปานกลางและ

สูงเป็นส่วนมากนั้น ใช้รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดูของคุณ จึงเป็นผลให้เกิดในกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความสามารถในการแก้ปัญหา ะกัับใกล้เคียงกัน

ผลที่ได้รับข้างต้นนี้ ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดลิมพล กันสกูล (2521) ที่พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน จะมีความสามารถในการแก้ปัญหา ากัน และเด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสามารถทางการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยชั้นนี้กับผลของงานวิจัยชั้นอื่น ๆ ในประเทศไทย ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแล้ว อาจสรุปได้ว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อระดับความสามารถด้านต่าง ๆ ของบุคคล เฉพาะฉะนั้น การเลือกรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเพื่อเสริมสร้างความสามารถอันใดอัน หนึ่งหรือหลายอัน จึงเป็นสิ่งจำเป็น และในเรื่องของความสามารถทางการแก้ปัญหาแล้ว รูป แบบของการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ แบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล น่าจะเป็นแบบที่ให้ความ สำคัญและใช้ร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ ให้มากที่สุด

2. ทว่า เด็กที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันจะมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหา ากัน ผลของการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อนี้ กล่าวคือ ักพบว่า โภภภาพรวมแล้วเด็กใน ระดับมัธยมศึกษามีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กในระดับประถมศึกษา ส่วน ในรายละเอียดแล้ว เด็กที่เรียนอยู่ในระดับชั้นสูงสุด คือ ระดับมัธยมปีที่ 6 จะมีคะแนนความ สามารถทางงานแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กในระดับประถมต้นอย่างเห็นได้ชัด ผลที่ได้รับนี้สอดคล้อง กับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่ว่า พัฒนาการด้านสติปัญญา บุคคล และทฤษฎีการระบวณการ เรียนรู้ ที่อธิบายว่า ความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคล จะเป็นไปตามขั้นคองจากลำดับชั้น ที่ต่ำกว่าไปสู่ลำดับชั้นที่สูงกว่า บุคคลที่มีอายุมากกว่า จะมีความพร้อมด้านสติปัญญาและประสม- การณ์มากกว่า ซึ่งทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งข้อความประการหลังนี้ อยู่ในแนวการอธิบายในคานการระบวณการ เรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหา (Gagne, 1972) ทว่า การแก้ปัญหาเป็นการเรียนรู้ที่อยู่ในขั้นสูงสุด ซึ่งบุคคลจะนำฐานความรู้เดิม ซึ่งอาจเป็นประสม การณ์เดิมในเรื่องนั้นหรือในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหา เพราะ ฉะนั้น บุคคลที่มีอายุหรือระดับการศึกษาสูงกว่าจึงมักสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าบุคคลที่มีอายุหรือ

ระดับการศึกษาต่ำกว่า เมื่อเปรียบเทียบผลของการวิจัยชั้นนี้กับของการวิจัยชั้นอื่น เช่น งานของ เฉลิมพล ทินสกุล ก็กล่าวแล้วข้างต้น ก็พบผลสอดคล้องกัน กล่าวคือ เด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า เพราะฉะนั้น ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในเรื่องความสามารถทางการแก้ปัญหาจึงสามารถช่วยอธิบายถึงความแตกต่างของระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาในตัวบุคคลด้วย

3. ทว่า เด็กที่มีครอบครัวมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน จะมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาต่างกัน ปัจจัยด้านแรกที่พิจารณา คือ อาชีพของบิดาและมารดา ซึ่งไม่พบโดยตรงในงานวิจัยชั้นนี้ว่า ความแตกต่างของอาชีพของบิดาและมารดามีผลต่อระดับความสามารถทางการแก้ปัญหา ในด้านอาชีพของบิดานั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาประกอบอาชีพต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น อาชีพด้านวิชาชีพ ค้าขาย บริการหรือใช้แรงงาน มีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาอยู่ในระดับใกล้เคียงกันเช่นเดียวกับอาชีพของมารดา ซึ่งได้พบผลเช่นเดียวกับอาชีพของบิดา กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มารดาประกอบอาชีพต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นอาชีพด้านวิชาชีพ ค้าขาย บริการหรือผู้ใช้แรงงาน มีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาก็ใกล้เคียงกัน ผลของการวิจัยนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยชั้นอื่น ๆ ที่ได้มีผู้ทำในประเทศไทย เช่น งานของ เฉลิมพล ทินสกุล (2521) ที่ได้พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มีบิดามารดามีอาชีพค้าขายและรับราชการมีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่มีบิดามารดามีอาชีพรับจ้าง หรือในงานวิจัยชั้นอื่น ๆ ที่มักพบว่าอาชีพของบิดามารดาที่ต่างกันจะส่งผลต่อความสามารถด้านต่าง ๆ ของเด็กด้วย สาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยในชั้นนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ส่วนหนึ่งก็อธิบายไว้ข้างหน้าแล้ว อาจเนื่องมาจาก งานวิจัยชั้นนี้เปรียบเทียบความสามารถทางการแก้ปัญหาของเด็กในหลายกลุ่มอายุ มิได้ใช้กลุ่มอายุเดียวเหมือนงานวิจัยชั้นอื่น ๆ นอกจากนี้แล้ว เด็กในกลุ่มตัวอย่างยังมีสถานภาพเชิงเศรษฐกิจ-สังคมที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะด้านอาชีพของบิดามารดานั้น จะมีอาชีพด้านวิชาชีพมากที่สุด ด้วยความคล้ายคลึงทางสถานภาพเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่มีดังกล่าว อาจเป็นผลให้วิจัยในเชิงสถานภาพทางครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อระดับความสามารถทางการแก้ปัญหา ถึงปรากฏในงานวิจัยชั้นนี้

ส่วนระดับรายได้ของครอบครัวนั้น การวิจัยครั้งนี้พบว่า ระดับรายได้ของครอบครัวได้ส่งผลต่อระดับความสามารถทางการแก้ปัญหา เด็กในกลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีระดับรายได้สูงหรือต่ำ จะมีคะแนนความสามารถทางการแก้ปัญหาก็ใกล้เคียงกัน สาเหตุส่วนหนึ่งถึงที่ได้อธิบาย

ไว้ข้างหน้า คืออาจมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมาจากครอบครัวที่มีระดับรายได้ปานกลางและสูง มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งผลในส่วนนี้ของระดับรายได้ของครอบครัวนี้ ไม่สอดคล้องกับผลของงานวิจัยชิ้นอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยของ เดลิมพอล กั้นสกูล ที่ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาของเด็กระดับก่อนวัยเรียน ถึงกล่าวแล้วข้างต้น และได้พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มาจากครอบครัวที่สถานภาพเชิงเศรษฐกิจสูง มีระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพเชิงเศรษฐกิจต่ำ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่าจะยังมีการยอมรับว่าใจจับเชิงเศรษฐกิจของครอบครัวจะมีผลต่อลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล แต่ก็มีการยอมรับอีกเช่นกันว่า ในปัจจุบันสถานภาพเชิงเศรษฐกิจของครอบครัว เช่น รายได้ของครอบครัว เป็นกัน มิได้เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในการทำนายพฤติกรรมของบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากสภาพของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ เป็นผลให้ระดับครอบครัวสามารถเปลี่ยนแปลงไป ได้ตลอดเวลา ผลดังกล่าวนี้จะพบในงานวิจัยหลายชิ้นในประเทศไทยในระยะหลังนี้ ดังเช่นในงานวิจัยของ เขียวที วิบูลย์ศรี (2529) เป็นกัน ที่พบว่า ตัวแปรบ้านระดับรายได้ของครอบครัวมิได้ส่งผลต่อระดับความสามารถในการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลของเด็ก และเหตุผลนี้อาจนำมาอธิบายผลของการวิจัยครั้งนี้ได้เช่นกัน

สรุปแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ในการพิจารณาเปรียบเทียบระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนนั้น ระดับสติปัญญาของเด็กที่เป็นไปคามระดับอายุและชั้นเรียน น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด และน่าจะเป็นไปคามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ที่กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นระดับการใช้สติปัญญาขั้นสูงที่คงอาศัยทักษะและประสบการณ์เชิงแบบฐานอันสำคัญ เพราะฉะนั้น เด็กที่มีระดับอายุสูงกว่าย่อมมีความพร้อมในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า ปัจจัยอีกด้านหนึ่งซึ่งควรนำมาพิจารณาคือ คือ รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งในที่นี้มีแนวโน้มว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมาก จะมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ เพราะฉะนั้น ในที่นี้จึงควรคำนึงถึงการพัฒนาระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กในแต่ละช่วงอายุมากกว่าการเร่งการพัฒนาความสามารถส่วนนี้ในเด็ก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

ในการนำเอาผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไปปฏิบัตินั้น ควรคำนึงถึงข้ออภิปรายที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น กล่าวคือ ในประการแรก ควรส่งเสริมพัฒนาการด้านความสามารถทางการแก้ปัญหาในวัยเด็กแต่ละวัย โดยให้คำนึงถึงช่วงวัยของเด็กเป็นเกณฑ์สำคัญ ในประการที่สองนั้น ควรหาทางส่งเสริมสภาพแวดล้อมทั้งที่บ้านครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เพื่อช่วยในการพัฒนาความสามารถทางการแก้ปัญหาในวัยเด็กแต่ละช่วงวัย

ในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กนั้น ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน สามารถปฏิบัติได้ดังนี้ คือ

1. ครอบครัวควรใช้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล หมายถึง การใช้การอบรมเลี้ยงดูด้วยการให้ความรักให้กำลังใจ สนับสนุนให้มีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ รวมทั้งการปฏิบัติตนอย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นเหตุเป็นผลของบิถามารคา และยังรวมไปถึงการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรของบิถามารคาด้วย
2. โรงเรียน ควรสร้างสภาพแวดล้อมในเชิงบวก ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญาและจิตใจ รวมไปถึงการใช้วิธีการสอนที่สร้างเสริมความสามารถทางการแก้ปัญหาในวัยเด็กแต่ละวัยด้วย ครูควรให้ความสำคัญของการพัฒนาความสามารถนี้ในวัยเด็ก นอกจากนั้นแล้ว ครูยังควรนำเอาการปฏิบัติในด้านการให้ความรักและให้กำลังใจและการใช้เหตุใช้ผล เป็นเกณฑ์สำคัญในการปฏิบัติต่อเด็กด้วย
3. ชุมชน ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาให้แก่เด็ก ที่สำคัญที่สุดน่าจะเป็นการสร้างตัวของผู้มีเหตุมีผล และการสร้างค่านิยมของการมีเหตุมีผลและถ่ายทอดค่านิยมนี้แก่เด็ก ซึ่งจะเป็นลักษณะพื้นฐานของบุคลิกภาพที่สำคัญ ที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางการแก้ปัญหาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งต่อไปนั้น มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ คือ

1. ควรมีการศึกษาเรื่องรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถทางการแก้ปัญหาต่อไป โดยเน้นการศึกษาเด็กในแต่ละกลุ่มอายุ เช่น ในกลุ่มเด็ก กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลายและกลุ่มผู้ใหญ่ เป็นต้น เพื่อดูรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถทางการแก้ปัญหา
2. ควรมีการศึกษาเรื่องนี้ต่อไป โดยเลือกศึกษาจากตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ได้มีการศึกษามาก่อน เช่น ระดับสติปัญญา ระดับความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล รวมไปถึงระดับความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม และความสามารถในการปฏิบัติสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาเรื่องนี้ต่อไป โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน เช่น อาศัยอยู่ชุมชนประเภทต่าง ๆ เช่น เมือง ชนบท เป็นต้น และควรมีศึกษาสภาพแวดล้อมในครอบครัวและชุมชนกับความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น
4. ควรมีการศึกษาในเรื่องความสามารถทางการแก้ปัญหาต่อไป โดยใช้กลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่มอายุ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยร่วมที่มีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถนี้
5. ควรมีการศึกษาเพื่อสร้างเครื่องมือวัดระดับความสามารถทางการแก้ปัญหาที่มีคุณภาพและใช้เป็นเครื่องมือวัดความสามารถส่วนนี้ของเด็กไทยได้

บรรณานุกรม

- ศึกษานิเทศก์, กระทรวง หลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช 2521 จงเจริญการพิมพ์
2520
- การศึกษานอกโรงเรียน กรม กระทรวงศึกษานิเทศก์ วิวัฒนาการทางการศึกษานอกโรงเรียน
ของไทย เอกสารเผยแพร่ ลำดับที่ 3/2525 อติโรเนียว
- เฉลิมพล ทันสกุล พัฒนาการทางสติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียน
ปรีชญานีพันธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2521
- ทองเคื่อน พันชุนาวัน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ จริยธรรมของเยาวชนไทย รายงาน
การวิจัยฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ 2520
- ทองเคื่อน พันชุนาวัน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับสุขภาพ
จิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น รายงานการวิจัยฉบับที่ 26 สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ 2524
- ถีน แพเพชร การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความคึกสร้างสรรค์
และความเก๋งใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขต 3 ปรีชญานีพันธ์
กสม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2517
- นงนุช วรชนวหะ ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการแก้ปัญหา ความคึกสร้างสรรค์ กับผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียน ปรีชญานีพันธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2514
- เพ็ญแข ประจวบจันทน์ พื้นฐานทางสังคมวิทยาและเศรษฐศาสตร์ของการศึกษา โรงพิมพ์
เอกลักษณ์ศิรินทร์ 2533

- พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับความทัศนคติของ
เด็กที่กระทำผิดและเด็กที่ไม่กระทำผิด ปริญญาโท ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหา-
วิทยาลัย 2510
- มาลา วิภูวนนท์ ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจไปสมัครรับราชการแบบการรับรัฐและการเลี้ยงดู
ลูกในด้านการฝึกให้พึ่งตนเอง กับการในการยับยั้งการพึ่งตนเอง เปรียบเทียบ
เด็กในนครหลวงกับเด็กในต่างจังหวัดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปริญญาโท
กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2515
- เยาวก วิบูลย์ศรี อิทธิพลของสภาพแวดล้อมและภูมิหลังของเด็กที่มีต่อการพัฒนาความคิด
เชิงเหตุผลในเด็กไทย รายงานการวิจัยเชิงวิเคราะห์ กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย 2529
- วินิจ เกตุขำ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้าง
สรรค์ ความเป็นผู้นำและความวิตกกังวลของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ในจังหวัดสุโขทัย
ปริญญาโท กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2515
- วีระพล สุวรรณอนันต์ กระบวนการแก้ปัญหา โรงพิมพ์อักษรพัฒนา 2524
- วรรณงาม รุ่งพิสุทธิพงษ์ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับสติปัญญา ปริญญาโท
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร 2522
- วรรณทิ วรรณศิลป์ ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนของนักเรียนชั้น ม.ศ.2 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2522
- ศิริพร หลิมศิริวงศ์ ปัญหาทางครอบครัวที่ทำให้เด็กต้องมาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครอง
เด็กกลาง ปริญญาโท กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2511

Balwin, A.L. "Socialization and parent-child relationship"

Child Development, Vol. 19 : September 1948

Becker, W.C. Consequences of different kinds of parental discipline in M.L. Hoffman and L.W. Hoffman (eds.) Review of Child Development Research. New York : Connecticut Printers, Inc. 1964.

Burton, R.V. Generality of honesty reconsider. Psychological Review. 1963, 70, 481-499.

Elkin, F. The child and society : The process of socialization. New York : Random House, 1960.

Gagné, R.M. The conditions of learning. New York : Holt & Rinehart and Winston, 1972.

Guilford, J.P. Educational psychology. New York : John Wiley and Sons, 1951.

Guilford, J.P. Psychometric methods. New York : McGraw Hild Book Company, 1964.

Horn, J.L., & Cattell, R.B. Age differences in fluid and crystallized intelligence. Acta Psychologica, 1967, 26, 107-129.

Inkeles, A., & Smith, D.H. Becoming modern. London : Heineman Education Books, 1974.

Lerner, D. The passing of traditional society modernization the middle east. New York : The Free Press, 1964.

- Mark, J.L. and others. Teaching elementary schools mathematics
for understanding. New York : McGraw-Hill, 1965.
- McClelland, D. The achieving society. New York : Free Press,
1965.
- Mead, G.H. Mind, self and society. Chicago, University of Chicago
Press, 1934.
- Mussen, P.H. The psychological development of the child.
New Jersey : Prentice-Hall, 1963.
- Parsons, T. Structure and process in modern society. New York :
Free Press, 1960.
- Piaget, J. The origins of intelligence in children. New York :
W.W. Norton, 1962.
- Piaget, J. Cognitive Development in children. Ithaca : Cornell
University Press, 1964.
- Thorndike, E.L. Adult learning. New York : Macmillan, 1928.
- Sear, R.R., Maccoby, E.E., & Levin, H. Patterns of child rearing.
Illinois, Row, Peterson Inc., 1957.
- Kay, W. Moral development. London : George Allen and Unwin Ltd,
1970.
- Walters, R.H. & Parke, R.D. The influence of punishment and related
disciplinary techniques on the social behavior of children :
theory and empirical findings. in B.A. Maher (ed.) Progress
in experimental personality research. Vo. 4, New York : 1976

Academic Press, 1967.

Weir, J.J. Problem-Solving in everyday problem. Science Teacher.

41, April 1974 : 16-18.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง การอบรมเลี้ยงดูกับการแก้ปัญหา

แบบสอบถาม
เรื่อง การยอมรับเลี้ยงดูกับการแก้ปัญหา

คำแนะนำในการตอบ

แบบสอบถามนี้มีอยู่ด้วยกัน 3 ตอน ให้นักเรียนอ่านคำสั่งแจงแต่ละตอน แล้วพยายามตอบตามความเป็นจริงของนักเรียนให้ครบทุกข้อ คำตอบของนักเรียนไม่มีถูกหรือผิดกันั้น จึงขอให้นักเรียนตอบตามความคิดเห็นของนักเรียน และตามความเป็นจริงมากที่สุด

ตอนที่ 1

คำสั่งแจง โปรดเติมคำหรือชื่อกฎ (/) ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง

ชื่อ - นามสกุล..... ชาย หญิง

โรงเรียน.....ชั้น.....

อาชีพบิดา.....ทำงานหน้าที่.....

อาชีพมารดา.....ทำงานหน้าที่.....

รายได้ทั้งหมดของครอบครัวประมาณเดือนละ

น้อยกว่า 3,000 บาท

ระหว่าง 3,001 - 8,000 บาท

8,001 บาทขึ้นไป

รายได้จำนวนนี้ใช้เลี้ยงคนในครอบครัวทั้งหมด..... คน

ตอนที่ 2

คำชี้แจง ขอให้ให้นักเรียนนึกถึงเฉพาะผู้ทอบรมเลี้ยงดูนักเรียนมากที่สุด ซึ่งอาจจะ
เป็นพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ เป็นต้น ขอให้อ่านทีละข้อ แล้วคิดว่าข้อความนั้นกล่าวถึงความเป็นจริง
ตรงกับที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากผู้นั้นมากน้อยเพียงใดหรือไม่จริงเลย แล้วเลือกชึก / ที่
คำทอมเพียง 1 แห่งจากที่ให้ไว้ 6 คำทอม

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
1.	ฉันสามารถเข้าไปหาพ่อแม่ของฉัน ได้ตลอดเวลา เมื่อฉันต้องการ						
2.	พ่อแม่ของฉันจะให้คำปรึกษาแก่ฉัน ทุกครั้งเมื่อฉันมีปัญหา						
3.	เมื่อฉันมีความทุกข์ พ่อแม่ของฉันจะ ปลอบโยนให้ฉันมีความสบายใจ						
4.	พ่อแม่มักถามความเห็นของฉันเสมอ ในเรื่องต่าง ๆ						
5.	พ่อแม่มักทำตามความคิดเห็นของฉัน เสมอ						
6.	พ่อแม่ให้ความสำคัญแก่ฉันเสมอ						
7.	เมื่อฉันต้องทำงานชิ้นสำคัญพ่อแม่จะ พุดให้กำลังใจแก่ฉันเสมอ						
8.	พ่อแม่กับฉันจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันเสมอ						
9.	พ่อแม่มักชี้แจงเหตุผลให้ฉันเข้าใจ ก่อนที่จะสั่งให้ฉันทำอะไร						
10.	พ่อแม่จะอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ แก่ฉันเสมอในทุกโอกาสที่มี						

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
11.	พ่อแม่ของฉันเป็นคนหนักแน่นนอกทน และไม่แสดงความรู้สึกให้ฉันเห็น บ่อย ๆ						
12.	เมื่อฉันทำผิด พ่อแม่ของฉันทำโทษ ฉันอย่างสมเหตุสมผลเสมอ						
13.	เมื่อฉันทำผิด พ่อแม่มักทำโทษด้วย การให้ชดใช้ความผิดนั้นแทนการ ลงโทษให้เจ็บตัวเสมอ						
14.	เมื่อฉันทำความผิด ฉันสามารถ บอกได้ว่า พ่อแม่จะลงโทษฉัน อย่างไร						
15.	พ่อแม่ของฉันชมเชยฉันเสมอ เมื่อ ฉันทำสิ่งใดอย่างมีเหตุผล						
16.	พ่อแม่จะลงโทษฉันหากฉันทำสิ่งใด อย่างไร เหตุผล แม้ว่าสิ่งนั้นจะเกิด ผลดีก็ตาม.....						
17.	พ่อแม่ของฉันไม่เคยรับฟังฉันเลย						
18.	พ่อแม่ของฉันไม่ชอบให้ฉันแสดง ความคิดเห็นหรือโต้แย้ง						
19.	พ่อแม่ของฉันชอบให้ฉันปฏิบัติตาม คำสั่ง						
20.	หากฉันไม่ปฏิบัติตามคำสั่งพ่อแม่จะ ทำโทษด้วยการเขียนตีหรือทำว่า อย่างมากร						

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
21.	พ่อแม่มักพูดเสมอว่าเป็นเด็กควร ต้องทำความดีใหญ่ๆ						
22.	พ่อแม่ของฉันอารมณ์เสียและพาล ทำโทษฉันบ่อย ๆ						
23.	พ่อแม่ฉันไม่เคยให้ฉันมีส่วนร่วมใน การแสดงความคิดเห็นเลย						
24.	ฉันไม่เคยได้ร่วมทำกิจกรรม ต่าง ๆ กับพ่อแม่ของฉันเลย						

ตอนที่ 3

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำถามให้เข้าใจก่อนตอบ พยายามตอบคำถามให้ครบทุกข้อ และบอกเหตุผลด้วยว่าเพราะอะไรจึงทำเช่นนั้น

ข้อคำถาม	บันทึกของผู้วิจัย
1. ในช่วงโมงคณิตศาสตร์ ครูสั่งให้นักเรียนทุกคนนำการบ้านมาส่ง แก่ <u>ชูชัย</u> ลิ้มนำมาจากบ้าน ถ้านักเรียนเป็น <u>ชูชัย</u> จะแก้ปัญหานี้ อย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น	
2. <u>มาลินี</u> สัญญากับเพื่อนว่าจะนำขนมมาให้ แก่ <u>ลิ้ม</u> นำมา ถ้านักเรียน เป็น <u>มาลินี</u> จะแก้ปัญหานี้อย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น	

ข้อความถาม	บันทึกของผู้วิจัย
------------	-------------------

3. สมเกียรติกับเพื่อนกำลังเล่นกันอยู่หน้าห้องเรียน บังเอิญเพื่อน
เผลอไปปักแก้วน้ำของครูบนโต๊ะครูแตก ครูเข้าใจว่าสมเกียรติ
เป็นคนทำ ถ้านักเรียนเป็นสมเกียรติจะแก้ปัญหาน้อย่างไร ...
.....
.....
เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ขณะที่สมชายกำลังเดินกลับบ้าน ปรากฏว่ามีจักรยานคันหนึ่งแล่น
มาชนอย่างแรง สมชายหกล้มหัวเข่าแตกเลือดไหล ถ้านักเรียน
เป็นสมชายจะแก้ปัญหาน้อย่างไร

5. เมื่อถึงเวลาพักกลางวัน อู๋รีบไปซื้ออาหารเพราะหิวมากแต่พอ
จะหยิบเงินให้แม่ค้าปรากฏว่าเงินได้หายไปเสียแล้ว ถ้านักเรียน
เป็นอู๋จะแก้ปัญหาน้อย่างไร

ข้อความ	บันทึกของผู้วิจัย
<p>6. คำนึงถึงขณะที่<u>อ้วน</u>นั่งดูโทรทัศน์อยู่กับคนเฒ่าในห้อง ปรากฏว่าไฟฟ้าดับ ชั่วครู่ใจมาก ถ้านักเรียนเป็นอ้วน จะแก้ปัญหาได้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p>	
<p>7. ในวันที่สอบ <u>สุวิทย์</u> รีบเดินทางมาสอบที่โรงเรียนให้ทันเวลาแต่รถเกิดเสียกลางทาง ถ้านักเรียนเป็นสุวิทย์จะแก้ปัญหาได้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p>	
<p>8. ในขณะที่<u>เพ็ญจันทร์</u>กำลังเดินเที่ยวกับผู้ปกครองในห้างสรรพสินค้า ซึ่งมีคนเดินกันขวักไขว่มากมาย ทำให้เพ็ญจันทร์เกิดพลัดหลงกับผู้ปกครอง ถ้านักเรียนเป็นเพ็ญจันทร์ จะแก้ปัญหาได้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

ข้อความ

บันทึกของผู้วิจัย

9. ปู้ กับป้อม เป็นพี่น้องกันชอบทะเลาะวิวาทกันเวลาไม่มีผู้ใหญ่
อยู่เสมอ ครั้งหนึ่งป้อมคว้าไม้ไผ่จะเข้าทำร้ายพี่ปู้
ถ้านักเรียนเป็นพี่ป้อม จะแก้ปัญหาอย่างไร

.....
.....
เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

10. สมทรงกำลังเดินเล่นอยู่ในสนามหน้าโรงเรียน บังเอิญเห็น
สุนัขบ้าหลงเข้ามาในโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นสมทรงจะแก้
ปัญหานี้อย่างไร

.....
.....
เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

11. สุกาได้รับปากกาจากน้าเป็นของขวัญวันเกิด ซึ่งสุกาคือใจมาก
แต่แม่ไม่อนุญาตให้ใช้ให้เก็บเอาไว้ก่อน และให้สุกาใช้ปากกา
อันเก่า สุกาอยากใช้ปากกาอันใหม่มาก จึงรู้สึกดุด่าใจมาก
ถ้านักเรียนเป็นสุกาจะแก้ปัญหานี้อย่างไร

.....
.....
เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

ข้อความ	บันทึกของผู้วิจัย
<p>12. <u>นิก</u>ทะเลาะกับน้องสาวในเรื่องแย่งของกันใช้เป็นประจำ และแม่ก็มักเข้าข้างน้องเสมอ นิกต้องยอมให้น้องเอาของไปบ่อยๆ นิกรู้สึกไม่สบายใจ ถ้านักเรียนเป็นนิกจะแก้ปัญหาได้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p>	
<p>13. <u>วันดี</u> เอาเงินที่แม่ให้เป็นค่าขนมไปโรงเรียนไปซื้อหนังสือการ์ตูนจนหมด จึงไม่มีเงินไปโรงเรียน จะบอกแม่ก็กลัวแม่ทุบแกก็อยากได้เงินไปโรงเรียน วันดีรู้สึกว่าคุณใจมาก ถ้านักเรียนเป็นวันดี จะแก้ปัญหาได้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p>	
<p>14. ในชั้นเรียนครูมักชมเชยสุเทพเพื่อนของนพเสมอ แต่ครูไม่เคยชมเชยนพเลย <u>นพ</u>อยากให้ครูชมเชยอย่างสุเทพบ้างเหลือเกิน ถ้านักเรียนเป็นนพจะแก้ปัญหาได้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p>	

ข้อความ	บันทึกของผู้วิจัย
<p>15. <u>ป้อม</u>ทะเลาะกับ<u>หนุ่ย</u>เลยโกรธกัน แต่ป้อมต้องการให้<u>หนุ่ย</u>ช่วยในเรื่องการบ้านที่ป้อมทำไม่ได้ แต่ก็ไม่อยากไปง้อ<u>หนุ่ย</u> ป้อมรู้สึกกลัวใจมาก</p> <p>ถ้านักเรียนเป็นป้อม จะแก้ปัญหาได้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>16. <u>สุนีย์</u>อยากดูโทรทัศน์เพราะมีรายการที่ที่ชอบมากและคนในบ้านก็ดูกัน แต่สุนีย์ทำการบ้านไม่เสร็จ และแม่ก็ห้ามเอาไว้ว่าไม่ให้ดูอยู่แล้ว สุนีย์จึงรู้สึกกลัวใจมาก</p> <p>ถ้านักเรียนเป็นสุนีย์ จะแก้ปัญหาได้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>17. นนท์เป็นเพื่อนนักเรียนในชั้นของ<u>นิก</u> นนท์ได้มายืมหนังสือของนิกไปแล้วไม่คืน นิกอยากได้หนังสือคืนแต่ไม่กล้าทวง</p> <p>ถ้านักเรียนเป็นนิก จะแก้ปัญหาได้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

ข้อความ	บันทึกของผู้วิจัย
<p>18. <u>น้อย</u> นึกกับเพื่อน ๆ ว่าจะไปเที่ยวด้วยกันในวันหยุด แต่พอถึงเวลาจะไปแม่กลับไม่อนุญาตให้ไป น้อยอยากไปจึงรู้สึกกลุ่มใจมาก ถ้านักเรียนเป็นน้อยจะแก้ปัญหาอย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>19. <u>วิวัฒน์</u> เล่นกับเพื่อน ๆ แต่เพื่อน ๆ ไม่ยอมให้ออกความเห็นเลย ทำให้ท้อยอมตามเพื่อน ๆ อยู่ตลอดเวลา วิวัฒน์อยากให้เพื่อน ๆ ยอมรับความเห็นบ้าง วิวัฒน์กลุ่มใจมาก ถ้านักเรียนเป็นวิวัฒน์ จะแก้ปัญหาอย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>20. <u>ปราชญ์</u> เป็นหัวหน้าชั้น และครูมักสั่งให้เก็บเงินเพื่อนนักเรียนในชั้นเพื่อนำไปสมทบทุนของโรงเรียนเสมอ ๆ แต่เพื่อน ๆ ไม่ยอมร่วมมือทำให้ปราชญ์เก็บเงินไม่ได้ ปราชญ์กลุ่มใจมาก ถ้านักเรียนเป็นปราชญ์ จะแก้ปัญหาอย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	